

EESTI PÄEVA- LEHT

ESTNISKI DAGBLADET

Laupäeval, 24. aug. 1974
Nr. 66 (3954)

16. aastakäik

Austraalia taganes: VAID DE FACTO Protestid üle maa

CANBERRA (VES) — Austraalias puhkesid protestitormid pärast teadet, et valitsus on tunnustanud Balti vabariikide vägivaldset anneksiooni N. Vene poolt. Selle tulemuseks oli välisministeeriumi esindaja uus seletus, et Austraalia ei ole ametlikult tunnustanud Balti vabariikide annekteerimist. On tunnustatud vaid praegust faktilist olukorda, et Balti vabariigid on juba 30 aastat annekteeritud N. Liidu poolt.

Parlamendihoone ette Canberras, Austraalia pealinnas, kogunes 7. augustil külmale timalle vaatamata üle paarisaja baltimaalase, et protesti avaldada Austraalia valitsuse seisukoha vastu Balti vabariikide annekteerimise probleemis. Nende esindaja ütles, et Balti vabariikide okupatsioon sai aluse Natsi-Saksas ja N. Liidu salajase kokkuleppega aastast

1939, teatas Austraalia TV uudistesaade.
Sellele järgnes Austraalia

välisministeeriumi esindaja seletus, millega on teatavaks Järg lk. 7

Austraalia kustutas LÄTI KONSULI diplomaatkonnast

SYDNEY (EPL) — Austraalia ajalehtedest selgub nüüd, et Austraalia vormiline tunnustus Eesti ja Läti annekteerimisele N. Liidu poolt anti seoses Austraalia suursaadiku piduliku ametliku külaskäiguga Tallinna ja arvates just sellest hetkest. Ainuke Balti diplomaatlik esindaja Austraalias, Läti Vabariigi konsul Melbourne's R. G. McComas (aametilise) on välisministeeriumi poolt kõrvaldatud diplomaatide nimekirjast.

Austraalia välisministeeriumi esindaja on ajalehtedele seletanud, et nüüd on Balti riikide esindajaks N. Vene suursaadik D. Musin. Eesti ja Leedu ei omanud teatavasti diplomaatlikke esindusi Austraalias.

Välisministeeriumi märkib, et Austraalia on "vormiliselt" tunnustanud N. Vene ülemvõimu Eestis, Lätis ja Leedus, vältides tavalist terminid de jure ja de facto. Vormilise tunnustuse ulatuse küsimus ei ole

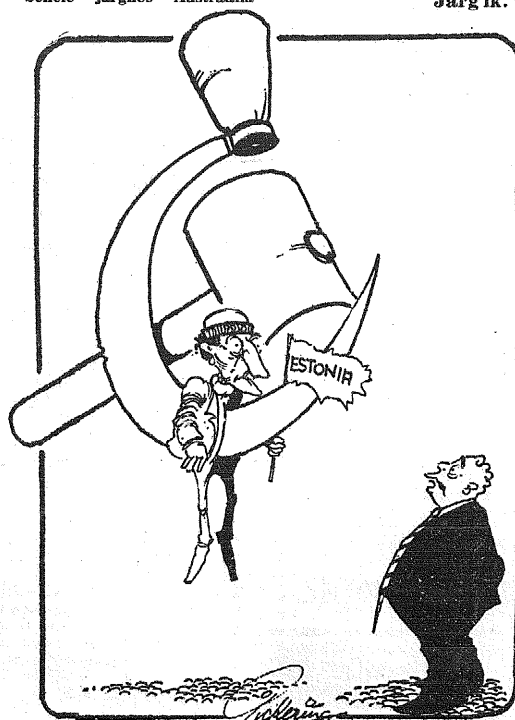
seega selge, eriti kus välisministeerium tegi reservatsiooni esindaja seletuses:

"Austraalia ei ole aga kunagi heaks kiitnud seda viisi, kuidas kolm Balti riiki liideti Venemaa külge 1940, kuid valitsus on valmis tunnustama fakti, et nad on annekteeritud. Austraalia oli valmis andma tunnustust, kuna N. Liit on teostanud efektiivset jurisdiktsiooni kolme Balti riigi üle juba üle 30 aasta."

Austraalia parlamendis oldi

eriti üllatunud, et valitsus oma sammust informatsiooni ei andnud, kuigi Austraalia Moskva-suursaadik Plimsoll oma tunnustamis-külaskäigul Eestisse teostas juba juulikuus — asjast saadi informatsiooni Canberras alles vene lehtede kaudu, mis jõudsid kohale augusti alguses. Selle tõttu oli reaktsioon parlamendis eriti äge ja opositsioonijuht Snedden küsis telegrammis peaministri Whitlamiga

Järg lk. 7

"The Sydney Morning Herald" avaldas ülaloleva karikatuuri sirbi ja vasara otsa actud Eestist Austraalia peaministri Whitlamiga pealt vaatamas.

USA uus president ja baltlased

President Gerald Ford oma ametiruumis Balti organisatsioonide esindajatega. Vasakult dr. Spilners (Läti), Heikki Leesment (Eesti), dr. John Genys (Leedu), Gunars Meierovics (Läti) ja president Ford.

WASHINGTON (EPL) — Ameerika Ühendriikide uus president Gerald Ford võitis 20-minutilise audienttsi vastu Ühendatud Balti Komitee Ameerikas (Joint Baltic Ame-

rican Committee) esindajad. Vestlus kulges sõbralikult ja siralt ja baltlastel jäi mulje, et uus president on kergemini liigipääsetav kui tema eelkäija. Olen veendunud, et Gerald

Ford asumisega Valgesse Majja leiavad eesti, läti ja leedu rahvaste soovid ja mõtted palju hõlpsama pääsu USA valitsuse juurde kui senini, ütleb eestipoolne delegatsioonil liige

Heikki Leesment. President Gerald Ford võitis Balti delegatsiooni koosseisus Heikki Leesment (Eesti), dr. I. Spilners (Läti) ja dr. John Genys (Leedu) vastu oma ameti-

ruumis, nn. "ovaalses ruumis" Valges Majas.

Presidendi kohtamine Balti organisatsioonide esindajatega oli esimene tema ametiajal USA riigijuhina.

EPL OMA KOOL

Laupäeval, 24. aug. 1974

Eesti algkoolid Stockholmis ja Göteborgis avasid oma ukseid uueks kooliaastaks. Kaks institutsiooni, mis on olnud õigusega rahvusgruppi ühikseks, kuna eestlaste oma koolid sellisel kujul on ainulaadsed kogu vabas maailmas — mujal on olemas vaid täienduskoolid.

Muidugi on tulnud nende koolide säilitamisel võidelda — Stockholmis pidasid lapsevanemad rida aastaid kooli ülal oma kulu ja kirjadega, enne kui riik otsustas anda oma poolt õpetajate palgad. Peab välja ütlemä, et koolid on just eestlaste oma visaduse produktid, sest aastate jooksul on ametiasutused ikka ja jälle mõista andnud, et tegemist on ajutiste, provisorsete institutsioonidega, määratud peatsele hääbumisele seoses oodatud eestlaste kiire ümberasustamisega.

Ent eestlased ei ole siiski loostu täitnud rahvuse kaotamise osas ja nii on riigivõim samm-sammult järele andes jõudnud praeguse olukorran, kus ümbermõtlemine praktiliselt on käigus kõigi vähemusrühmade ja nn sisserändajate osas, kelle arvu kasvamine probleemid tõsisemalt aktuaalseeris.

Kuigi see ümbermõtlemine ei ulatu sisserändajate osas rahvuslike koolideni, siis ometi on juba erakoolide sotsialiseerimise juures teinud kaks erandit ja just eestlastele ning juutidele, kelle kooli ametivõimud on pidanud motiveerituks eeskätt nende ulatuslike kogemuste alusel, mis on aastatega saavutatud.

Meie eesti kool on suutnud väljaspoole äratada respekti ja suurelt osalt on see eesti pedagoogide teene, kes oma tihti mitteküllaladest tasutud tööd on võtnud tõelise kutsumusena. Inspektori tegevus on olnud vägagi positiivsed ja eesti kooli on nii mõnelgi õpetajate kokkutulekul seatud eeskujuks.

Sealjuures ei ole ka õpilased ning nende vanemad olnud petunud. Eesti kool on suutnud oma õpilastele anda peale tavalise õpetuse, mida kõik koolid annavad, võimalikult klasside vähema koosseisu ja õpetajate suurema huvi tõttu intensiivsema ja põhjalikuma, kuid peale selle on antud pagasit, mis kestab läbi elu ja seda mitte ai-

nult emakeele ja kodumaa teadmiste osas, vaid ka loomulikes suhetes oma ümbrusega ja seltskonnaga paljude kooli isetegevuslike ürituste kaudu, kus noored saavad esinemiskogemusi ja otsekontakti oma rahvusega.

Kui praegu järjekordne uuring ette paneb erilist "huvipalka" nendele lapsevanematele, kes kooli tulevad ja kontakti peavad õpetajate ja õpilastega, siis on see kontakt eesti koolis kooli, õpilaste, õpetajate ja vanemate vahel olnud loomulik asi juba aastaid. See on olnud üks parema distsipliini ja rahulikkuma õppetöö aluseid.

Õpetulemused on olnud n.ü. erakooli tasemel — seda koolivormi on ju siin Rootsis peetud eesõigustatud ja favoriseeritud ringkondade privileegiaks, kes oma lastele on tahtnud tulevikul üksi avalda parimas võimalikus keskkonnas ja kasvatuslikus kvaliteedis.

Eesti koolist on juba tulnud tublisid erialainimesi — insinere, arste, gümnaasiumide ja ülikoolide õppejõude, silmapaistvaid teadlasi jne., kes töötavad siin Rootsis ja mujal maailmas. Need endised õpilased, kes toovad oma lapse oma vanasse kooli, teavad, et nad annavad nad headesse kättesse.

Millepärast esineb aga ikka ja jälle noorte vanemate juures, kes ise ei ole kogemusi saanud eesti koolist, kõhklikus, et kas nendele lapsele hea käia eesti koolis. Tänavugi nähtus, et osa kevadel registreeritud lastest suvisel "järele mõtle misel" viljana lihtsalt kadusid ja kohale ei ilmunud. Ometi pakub eesti kool teatud privileege erakoolis käimise näol, mis kõrvale jättes kõike nn. rahvuslikku, puhtkasvatustlikku ja keskkonnalt, samuti lastevanemate ja kooli kontaktit on soodsaim.

Lastakse otsus langeda eeskätt koolitöö pikkuse kaudu, kuigi see möödunud kolmel aastakümnel ei ole osatunud ülepääsmatuks takistuseks. Lapsed harjuvad kiiresti oma koolisõitidega, pealegi asub praegune eesti kool Stockholmis erakordselt vaikses ja soodsas keskkonnas, olles seejuures varustatud kõigi moodsa pedagoogika vahenditega.

Eesti Lastead, mis mõned aastad tagasi loodi, on kujunenud populaarseks ja selle kaudu saab ka eesti kool loomuliku järelekasvu. Käiku minev pealelõunakodu samas lahendab nende vanemate probleemid, kes tööl käies ei saa lapsi kodus vastu võtta — need leiavad eakohast tegevust ja meelelahutust kasvatajate juhtimisel pealelõunakodus kuni vanemad tulevad.

Seda korraldust on kõike va ja, sest eestlased peavad oma kooli hoidma. Kui juurdekasv jääb väikeseks, siis võib kool muutuda nn. B-kooliks, kus klasside ühendatakse ja pikemas perspektiivis on järelekasvu küsimus ka eesti koolide olemasolu küsimuseks. Meie ise, s.t. meie lapsevanemad ostustavad eesti koolide tulevikku.

KLA

Stockholmi eesti ALGKOOLIS algas õppetegevus

Stockholmi Eesti Algkool algas teisipäeval oma õppetööd 109 õpilasega, neist 14 esimeses klassis — arv on üks vähemaid viimastel aastatel. Kooli avaaktus toimus traditsiooni kohaselt koos arvukalt kohale saabunud vanematega vanalinna asuva kooli võlvaulas, kus noori tervitas koolijuhataja Udo Juuno, kes paranenult on jälle koolitöös.

Esimene koolipäev oli suur-sünnuseks muidugi esimese klassi õpilastele, kes olid tulnud koos vanematega. Tänavuses esimeses klassis on: Helle Kant, Valdo Kask, Peter Kask-

Koolijuhataja Udo Juuno, kes möödunud õppeaasta lõpul oli haige, oli nüüd tervena oma õpilasi vastu võtmas. (EPL-foto Tippo)

berg, Andres Lokko, Raim Meerits, Anne Nümmerna, Martin Pajusoo, Jan-Henrik Sundström, Stefan Tofer, Anne Wellner, Madli Viiburg, Helle Ann Wiik, Rein Vompja ja Anna-Terttu Väinänen. Mudilaste klassi võitis oma hoole alla klassijuhataja Anne-Mari Asker-Horn.

Teise klassi juhatajaks on Leida Laan, kolmanda — Tiit Nürk, neljanda — Henna Krikmäe, viienda — Udo Juuno koos Arne Brobergiga, kuues lõpuks — Harri Kiisk.

Klass algas vaimuliku palvusega, mida pidas peapiiskop

Konrad Veem. Koolijuhataja Udo Juuno ütles seeläbi kõigile tere tulemast, andes ühtlasi praktilisi juhiseid töö algamiseks: informatsioon liikluse ja liikluskaartide, koolilõunate jne. osas.

Seejärel viisid klassijuhatajad noored vastavatesse klassiruumidesse, et anda lähemaid juhiseid. Esimesse klassi läksid kaasa ka lapsevanemad — paljud nendest ka ise Stockholmis

Eesti Algkooli lõpetajad, kes oma kooli nüüd toovad ka oma lapsed.

On loota, et järgmisel õppeaastal on esimeses klassis jälle rohkem noori, kuna Stockholmis Eesti Lastekasv pealekasv kerkimas. Kevadel registreerus Stockholmis Eesti Algkooli 18 uut õpilast, kellest aga nelja vanemad nähtavasti suve jooksul ümber mõtlesid (EPL/TS)

Rockefeller uus USA asepresident

President Gerald Ford nimetas oma viitsepresidendina ametisse Nelson Rockefelleri, endise New Yorgi kuberneri. Rockefeller on üks maailma rikkamaid mehi, ent ühtlasi ka suurte kogemustega poliitik. Juba 40 aasta eest kuulus ta president Franklin Roosevelti nõuandjate hulka. Tema isiklikku staapi kuulus omal ajal ka Henry Kissinger, üldse on ta end nii ärimehena kui ka poliitikuna ümbritsenud parimate saadaolevate jõududega.

Nelson Rockefeller on 68-aastane ja üks rikkamatest meestest maailmas. Perefond Rockefeller kontrollib muuhulgas hiiglaslikku ölikompaniid Esso, omab huvisid terasetööstustes, panganduses, kosmosetehnikas, kinnisvarades jne.

Maailmakuulus on ka sihtasutus Rockefeller Foundation, mille summadest antakse rikkalikke toetusi teadusele ja kunstile. Paari aasta eest küsiti Nelson Rockefellerilt kui suur ta varandus oleks.

"Mida ma just praegu väärt olen, seda ma ei tea. See oleneb

börsist. Kursiväärtused teatavasti varieeruvad, nii et muu väärtus võib kõlkuda mõne miljoni dollariga üles või alla".

Tegelikult on Rockefeller püüdnud pääseda Valgesse Majja juba paarkümmend aastat, kandideerides presidendivalimistel 1960, 1964 ja 1968 — ilma suurema eduta.

Üldse peetakse Rockefelleri nomineerimist viitsepresidendiks olemasolevate kurioosumiks USA ajaloos. Ford, kes kuulub tänapäevasele ameerika keskklassi valis riigi tipptihti kuuluvale mehe, kes peale selle on aastakümneid tegutsenud nimeka poliitikuna.

Nähtavasti ootab Gerald Ford oma viitsepresidendilt resultate, mis on normaalsest tunduvalt kõrgemal. Samal ajal on Ford kindlasti veendunud, et isegi Rockefeller kuulus nimi ei suuda varjutada USA presidenti.

Tavaliselt on ka USA viitsepresidendid tegutsenud rohkem Valge Maja perifeerias ja täiesti märkamatuks.

Kuid võibolla ka selles osas toimuvad Valges Majas muudatused, sest pärast Gerald Fordi ametisseastumist on märgata, et on hakanud puhuma värskemaid tuuled, kogu Valge Maja atmosfäär on muutunud avameelsemaks ja sõdalilikumaks (EPL/A).

Vabatahtlikult ja sunniviisil

SYDENY (EPL) — 12. augustil toimus Lääne-Austraalias Perthi lennuväljal draama, mis omal viisil valgustab Austraalia uusi vahetuid Moskva. Austraalia võimud andsid nimelt venelastele võimaluse nelja silma all kokku saada noore 19-aastase ärahüppajaga, kes pärast kohtamist aliohtliku atashhega — see kohtamine kestis tervelt 4 ja pool tundi — teatas, et ta on oma seisukohta muutnud ja nõustub tagasi minema N. Liitu.

Eelmisel päeval oli noormees, kelle nimi on Ermolenko ja kes elukutselt on viiuldaja, keeldunud N. Liitu minema lennukil pardale minemast koos vene grupiga, kuhu ta kuulus ja palunud astülli. Grupp võitis osa Perthis toimunud rahvusvahelise muusikaõpetajate konverentsist.

Kui N. Liidu saatkond esitas nõudmise kohtamiseks ärahüppajaga, siis ei teinud austraalia võimud selleks takistusi. Pärast pikka "kõnelust" ja noormehet ähvardamist võitis saatkonna esindaja komando üle ja kogunenud ajakirjanikele antavast vastused ütles ta noormehet vene keeles ette.

Ajakirjanikud ja poliitikud jäid aga kahtlema, kas meeleumandus on ehne ja nende poolt astutud sammude tõttu liikuti noormehet ärsasit edasi kuni Austraalia kohtus asja selgitatakse.

Vajame kohe

meestöölist

pakkimise ja tööstuse korraslohe tööstale. Autojuhtimise luba soovitav. Lähemaid andmeid annab hr. M. Söster — tel. 88 03 50.

MISOMEX AB

Ellen Keys Gata 2, 126 64 Hågersten

EESTI PÄEVALHT

Estoniska Dagbladet
Peatoimetaja Juhana Kokla
Vastutav väljaandja
(ansv. utg.)
Arvi Moor

Toimetuse ja talituse:
EESTI MAJAS Stockholmis:
Wallington 32, 1 tr.
Postilaadress: Box 667
101 29 Stockholm 1
Telefon 21 84 46

Toimetaja Eskilstuna Jüri Aus
Aadr. Eesti Päevaleht, Box 120,
631 02 Eskilstuna, tel. 016/14 77 72
Tellimispostigiro nr. 15 67 70-0
Kulutusarvete postigiro 60 59 00-0,
Eesti Päevaleht Förlags AB,
Stockholm

Tellimishinnad:
Aasta kr. 170:—
Termin (4 kuud) kr. 62:—
Kuukaud kr. 17:—
Aljaandja EESTI PÄEVALEHT
FÖRLAGS AB
/kklja: Eskilstuna-Kirjuri-
ykeri AB Eskilstuna 1974

EESTI
KULTUURI
KOONDIS

Maailma pilk Fordil "Nixonist sai liberaal"

WASHINGTON (VES) — Uus president Gerald Ford on praegu sõna tõsiselt luubi all. Kogu maailm jälgab huviga tema esimesi samme, et pilti saada, missuguseks võiks kujuneda tema poliitika. Ford on praegu populaarsuse haripunkti, missuguseks kujuneb tema edasine saatuse, olenen suurel määral temast endast. Nixon valiti omal ajal kõige suurema häältearvuga USA ajaloo presidendiks, kuid juba paar kuud hiljem olid konservatiivsemad ajalehed paljudes kiitmustes tema vastu, sest Nixon hakkas poliitiliselt kurameerima — kui mitte tarvitada raskemat sõna — liberaalidega. Nixonist loodeti tugeva kommunistivastast presidenti, kuid ta tuli välja koeksistentsipoliitikaga. Nädalaleht "Human Events" ütles ühe varsti pärast Nixonit ametissevannutamist, et ta on reetnud konservatiivide. Fordil on praegu erakordne poolehoid Kongressis. Kuid juba on ajakirjanduses olnud vastajate häälid, et need meesinimused ei kesta kaua. "Daily News" korrespondent Washingtonis J. Antevil ütles kogu ni, et Ford ja Kissinger ei sobi kokku kauaks — kõige enam 3-4 kuuka.

Eksamnikatsid Fordile olevat õige peatselt oodata N. Vene poolt, kirjutab "The Christian Science Monitor". Moskva on tavaliselt "proovinu" iga USA presidenti juba esimestel nädalatel. Kuna Ford on Moskvale välispoliitiliselt peagu valge leht, siis tahetavat järele proovida, kuivõrd ta on sõltuv Kissingerist, kuid ühtlasi ka, kuivõrd Kissinger on sõltuv presidentist.

Ajalehe arvates on N. Venel praegu sobiv juht oma "testi" ära teha Kõprosel, kus läbirääkimised ei taha nihkuda paigast. Kõprose probleemid toetab Vene praegu tükilasi ja teeb nende keskel kihuustööd. Assitust on USA-le küllalt ohtlik, sest Türgiga konflikti sattudes tekiks raskusi NATO baasidega Türgis.

Missuguseks kujuneb Fordi poliitika? Tema ametisseastumise kõne jättis igati soodsa mulje. Mõned ajakirjanikud ütlevad, et Ford oleval isegi rohkem konservatiivne kui Nixon oli presidendiametisse astumisel. Oma kõnes Ford igatahes ütles, et kaitsesekulid ei tohi vähendada. Alles hiljuti ta mainis ühes sõnavõtus, et NATO on lääne tähtis tugisammas. Vietnami sõja ajal ta oli USA Vietnami poliitika tugevamaid toetajaid ja häälitas ka Põhja-Vietnami sadamate mineerimise poolt.

Varemalt oli Ford ka sobimuse vastu kommunistlike maadega, hiljem siiski pidas vajalikuks diplomaatiliselt suhte loomist. Hiljaga ka koostöö suvendamist N. Venega. Israeli suhtes ütles Ford hiljuti, et Israeli riik peab jääma püsima,

kuid samal ajal on ta seisukohal, et konflikt puhul USA ei pea saatma vägesid Lähis-Ita.

Nixonit tagasiastumise kirjutab ajakiri "Newsweek", et selles olid viimastel päevadel mänginud otsustavat osa tema peanõunik kindral A. Haig ja J. St. Clair. Nad olid avastanud heilindid, mis oli juba välja antud, et Nixon on kogu aeg isegi oma advokaatidele valeltnud küsimuses, millal ta sai Watergate asjus teadlikuks. Kõneisul Nixoniga olid nad talle selgeks teinud, et olukord on lootusetu.

Seejärele külastasid presidenti mõjukad republikaanid Scott ja Goldwater ning Rhodes, kes ütlesid Nixonile, et tal ei ole teist teed kui tagasi astuda. Goldwater arvab, et Senat is jaks Nixonit toetama vaid 4-5 senaatorit ja Rhodes arvates võiks Nixon Esindajatekojas saada ainult kümme häält.

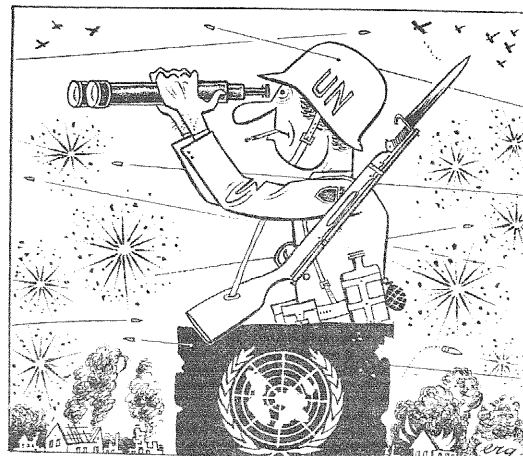
Nixonit täht langes Euroopas enne tema tagasiastumist kohutava kiirusega. "London Guardian" kirjutas näiteks: "Tundud on näidanud, et ta on valetaja ja sul". Belgia ajaleht "Le Peuple of Belgium" ütles, et suurte tähtedega pealkirja "Nixon Pettur". "France Soir" ütles, et Nixon on kõik kaotanud käimasolevas võitluses, kuid ta on ebatavaliselt jonnakas — ta ei astu tagasi. "Politiken" Kopenhagaen is nimetas Nixonit otsekoheselt kriminaalkurjategijaks.

Moskvas oli suuri raskusi, kuidas ära seletada, et Nixon kui sobimuse alusammast astus tagasi. Lõppeks kommenteeriti asja nõnda, et Nixonit tagasiastumisel oli süüdi inflatsioon, ambitsioonirikas demokraatlik partei ning ameerika press.

Euroopa ajakirjanduses ei kasutatud Nixonit traagilise lahkumise teate järele enam nii vaenuilike sõnu nagu enne. Rooma ajalehtedele sooviti USA-le õnne, millel oli jatkunud hilgust oma presidendit tagandamiseks kui ilmes, et ta oli sooritanud seadusevastaseid samme.

"Neue Zürcher Zeitung" ütles, et tegemist oli mitte hävitava, vaid riiki puhastava aktsiooniga. Mõnel pool kirjutatakse, et mitte iga riik ei kannata välja sellist poliitilist aktsiooni, millega nüüd tuli toime USA.

VOX

UNO väesoad Kõprosel valvavad rangelt, et Türgi ja Kreeka vahel ei tekiks mingisugust sõjalist tegevust ja et saareriigis valitseks täielik vastastikkune usaldus ja rahu.

Narkoosiarst:

Vähemalt seitse haiglat annavad nn. "surma-abi"

Surma-abi lootusetult haigetele patsientidele antakse vähemalt seitsemes rootsi haiglas, ütlevad Vecko-journalile antud jutujamises üks narkoosi ülemarst. Tegemist on patsientidega, kelleaju on lakanud töötamast. Selles seisundis on inimene absoluutselt kindlusega surnud, kuigi sõltand on veel kunstlikult võimalik nädalapäevad külgis hoida. Surma-abi andmise saavad arstid kaks tervet neeru, millele siirdutamisele päästetakse elu teisi patsiente.

Rootsi seaduste kohaselt on inimene surnud alles siis kui süda lakkab töötamast. Kui aga ajusurma puhul oodatakse liiga kaua südamegevuse lakkamist, õnnestuvad siirdutamised vaid 30 protsendilise. Ajusurni nork südamegevus ja sellega kaasuv puudulik vere ringvool ei suuda enam neerusid küllaldaselt verrega toita, kusjuures tulemuseks on nende kvaliteedi langemine seoses rakude kahjustatusega.

Narkoosi ülemarst märgib Vecko-journalile, et kui on olnud tegemist ajusurmaga, on ta isiklikult süstind patsiendile kaaliiumi. 30 sekundi jooksul on kaaliium tunginud igasse südame soppi ja süda lakkab töötamast. Kümne minuti hiljem on kirurgid eemaldanud ajusurnu neeru, milleid on võimalik siirdistada. Ajusurnuid peetakse respiratorile, kus nad parimal juhul "elavad" veel maksimaalselt üks nädal. Kuid ajal on juba algusest peale ilma funktsioonita, ilma vereringvooluta. Kui respirator panna keha kinni, lõõb süda veel võibolla 20 minutit, kuid jääb siis seisma. Sel juhul on kaaliiumist huumaneem. Ja siirdistamisel seisukohast kiirem.

Narkoosi-ülemarst nendib, et ta rootsi seaduste kohaselt on mõrva. Ja tema assistendid, põetajad ja kirurgid mõrvas kaasaaitajad. Ent ta lisab juurde, et ta kavatseb ka tulevikus toimida samamoodi.

Ma tean, et siiski saav patsient on surnud. Ma lõhendan täiesti mõttetult protseduuri ja ma aitan kirurge saada tervet neerust, mis päästavad elu raskelt neeruhaiged inimesed. Satun ma kohtu ette, on mul tugev kaits.

Narkoosi-ülemarst märgib, et praegused surma defineerivad seadused enam ei pea paika. Seadus näeb ju ette, et inimene on surnud siis, kui südamegevus lakkab. Teisest küljest aga on süda lakanud töötamast paljudel inimestel, kes praegugi veel elavad. Südameseisakud on isna tavali-

sed. Ja tihti saadakse süda taas tuksuma vastava massaaži abil, või kui antakse südamele elektrishokke. Näiteks on ainuüks Stockholmis vähemalt 600 inimest, kes oleksid surnud, kui arstid oleksid käinud seaduse järele, mis ütlevad et inimene on südamegevuse lakates surnud. Seevastu aga ei eksisteeri ühtki inimest, kes oleks tervenenu ajusurmast. Seda võimalust lihtsalt ei eksisteeri. Arst toonitab, et tema lähemad kaastöölised väga hästi on teadnud, et ajusurnutele antakse kaaliium-süste. Keegi pole talle teinud etteheiteid, "kuid ma vaevalt usun, et ükski neist julgeks isiklikult süstalt käes hoida".

Rootsis on "uus surma-abi de-bett" läinud käiku pärast seda kui taani professor Björn Isen õhes raadioprogrammis sõnas, et tema haiglas antakse surma-abi. Näiteks antakse paranematu vahaigetele suuri morfiinimuseid. Socialstyrelsen ei ole asjas lõpliku seisukohta võtnud, igal juhul on tulemas uus siirdistamisi käsitlev seaduse-ettepanek, mis lähemal ajal antakse die riigipäevale. Ent vaevalt veel lähemas tulevikus muudetakse surma definitsiooni südamesurmalt ajusurmale. Kardetakse, et inimesed kaotavad isaguse usalduse raviasutuste vastu. (EPL/A).

Lundi ülikooli arstiteaduskonna lõpetas arsti eksamiga Heiti Teder Malmöst.

Leesi ülikooli Inglisealal lõpetas psühholoogia alal Helgi Luuk. Bradfordist.

Narkoosi-ülemarst märgib, et Stockholmis Socialhögskola administratiivharu lõpetas Sten Kasemets Johanneshovist.

Ford on valmis andma amnestiat vääjooksikutele

President Gerald Ford on valmis andma USA deserteeridele väeteenistuse kohustustest koostajatele amnestiat. Ford esines Chicagos kõnega välisvõõrad veteranide (VFW) kokkulehel. Organisatsioonil on kokku umbes 1,8 miljonit liiget ja 3000 nendest pidasid Chicagos kongressi.

VFW-see kuuluvad veteranid on võtnud osa mõlemast maailmasõjast, on sõdinud Koreas ja Vietnami ning kuuluvad nende hulka, kes alati on toetanud, et isikutele, kes ei taha teenida oma kodumaal vormis, ei tohi anda mingisugust armu.

Fordi esinemine amnestia kasuks taolisel ülipatriotilisel foorumil ees oli julgustiku omaette, kuigi ta oma kõnet alustas pehmelt. Ta sõnas, et tema kui esindajatekojale vähemuse juht on veendunud toetanud, et amnestia andmine kõigile ilma tingimusteta on vale.

Mispeale Fordi tervitsasid marulised apalusi.

Kuld 3000 osavõtjat süngistusi kõne jätkudes ja lõpuks valitsev hilgiasikus saalis kummaline vaikus.

Sest Ford lisas juurde, et "tegelikult on olemas rahvast kõrgem võim", kusjuures see võim ei nõua alnuükski õlgust vaid ka armastust ja armu.

Ja eesmärgiga "parandada Ameerika rahva haavu" näeb Ford USA presidendina ette amnestia-küsimuse lahendamist. Vastava küsimuse uurimist hakkavad teostama kaitseminister ja kohtuminister, toonitas Ford.

Ta lisas juurde, et kaotaväe seaduste rikkumist on teostanud vähemalt 90 000 ameeriklast.

Kuld ma tahan, et nad tuleksid koju, kui nad tahavad töötada rahu loomise heaks nii meel endi hulgas kui ka rahu heaks mujal. Ma eeldan, et nad tulevad tagasi uude atmosfääri, kus on lootust, usku, rasket tööd ja vastastikkust usaldust.

Seega pole Fordil siiski kavas anda tingimusteta amnestiat. Kõsimust lahendatakse iga deserteeri suhtes üksikult ja amnestiat antakse vaid teatud tingimustel.

Pole kahtlust, et kavatsedud amnestia vormi tervitavad suurima rahuldusega need deserteerid, ja väeteenistusest keeldunud, kes palnevad USA-s, paljud neist vanglates.

Kahtlane on aga, kas need tuhanded noored mehed, kes Vietnami sõja eest põgenesid Kanadasse, Rootsi ja mujale, on nõus sõitma tagasi USA-see kui selle eest tuleb ka teatud hinda maksta. Nad lelavad, et nende tegevust eest pole vaja midagi maksta, või et nad on juba maksnud ülemääragi.

Igal juhul tähendab Fordi kava selget kõrvalestumist Nixonit poliitika. Nixon nimelt toonitas korduvalt eeskätt konservatiivsete organisatsioonidele, et amnestia deserteeridele ei saa ilgiti tulla kõne alla.

Ja aasta eest kõneles VFW-le juur Nixon, tehes seda New Orleansis. See oli tema üks Konservatiivsematest ja kompromissivamatatest kõnedest (eriti amnestia küsimuses) ja VFW veteranid juubeldasid. (EPL/A).

Umbes poollise aasta pärast või isegi enne seda valimis valitsusel ettepanek täiesti uueks liikisepoliitika. Reformi tähtsaim osa eeldab kohalike kuukaarte igale läänle sarnast tüübitis nagu on praegu Stockholmil lään 50-kaardid. Need teatavasti maksavad 50 krooni (pensionistidele 25 krooni) ja nendega saab vahalt sõita kogu Stockholmil linna ja läänil ulatuses.

Liikiseminister Norling tegi reformiplaani teatavaks FCO-päeva puhul peetud kõnes Skanseni, kusjuures see on esimene ametlik kinnitus juba varem iluvel olnud kuuludustele.

Uus kuukaart kehtib kooliläänis sõitudel kõikide kollektiivsete liiklusahenditega. Mõistagi tohib sõita nii palju kui selleks on soovi.

"50-kaart" tuleb kõikides läänides

Bengt Norling toonitas, et uus süsteem tähendab palju võrdõigustlikkuse seisukohast, eeskätt nendele inimestele, kes elavad hõredalt asustatud piirkondades. Säl on tihti sõidud tööle, läänli haiglatesse, teeniduse-sõidud ja vabataajale maajanduslikult suhteliselt koormavad.

Väib juurde lisada, et kui kuukaardid süsteem kehtestatakse, tuleb see arvatavasti kaalim kui 50 krooni. Sest aasta või poollise pärast on kõik hinnad tõusnud ja kui arvestada senist tempot, siis üsnagi palju. Realistlik on arvestada, et kuukaart maksab tulevikus umbes 70 krooni.

Ka Stockholmil osas on juba nõud pandud ette, et 50-kaardi hind tõstetaks. (EPL/A).

Mady skitseerimas uut lööd, kusjuures abivahendeiks algstaadiumis on paber ja süsi. Tänuks ja mõtteks on Solshenitsõnist inspireeritud "Gulag-Arkipelaag".

Mosaiikide näitus Mady Vainu

Välis-Eesti avab oma kunstinaistu sühisloosaja 7. septembril Mady Vainu mosaiikpiltide näitusega, kus pannakse välja 30 tööd. Vernissaaži kellaaeg on 13–16 ja näitus kestab 26. septembril. Kuna mosaiikpiltide valmistatud kompositsioone eesti kunstielus pole siiani palju olnud, tohiks väljapanekud äratada oma uudses mõttes inimesi. Näitusel on Mady Vainu tema kodu Värmlandi Molokomis, et jälgida piltide tekkimist ja tundma õppida meile lähe ristsõnade koostaja hoopis uut palet.

Et üldse pilditegija jutule pääseda, tuleb enne tundma õppida Värmlandi linnalised maastikku. Molokomi külje all olevat kaht saarterikast järve, idüllilist puukirikut ja kurjasti häält tõstvat karukoera Vainude koda künnisel, tuleb enne silildata kassi kõrvat tantsu ja vastu võtta kann õlut ning alles siis siseneda ruumi, mis on Mady töötuba ja kus esimesel hetkel ei pane muud tähele, kui rohkesti laastudest pressitud plaate ja arvutult hulgal karpe, milledest iga ühes leidub erinevas kujus ja värvis kivikesi. Need kõik on ostetud importfirmadest, ja kuuleme, et seal leiduvad materjalikvalifikatsioonid, mis ei ole ka meil. Sellest siis tulebki, et kavas on osta põletisahi, milles ise saab valmistada kive just neis kujudes ja värvides nagu käsioleval kompositsioonil. See on kujunevatki Mady mosaiikpiltide teiseks perioodiks.

Suvine puhkeajaga võimaldab veidi pikema peatuse Molokomis, et jälgida muu hulgas üksikasjaliselt ka ühe pildi valmistamist. Kõigepealt skitseeritakse sõega tavalese joonistuspeberle idee, mis pildavat sümboliseerima Solshenitsõni poolt kirjeldatud "Gulag-Arkipelaagi". Paneb hämmastama, et viisand tehakse sõega ja mitte värvides. Kuid saame samas selgituseks, et värvid tulevad hiljem, siis kui mosaiikil hakatakse laduma alusele. Alguks katsetab kunstnik punaste erikujundiliste kividega, et luua ämbliku kere, laob võrgu mustadest pikkadest kildudest, annab tagapõhjaks halli kiviparke, kuid korjab siis jälle kõik

kokku. Uus ämblik tuleb mustast, seljal ringis punane pärlikee, võrk kullaga tipitud mustadest kivitiikudest, tagapõhi endine hall parkett. Paistab, et kompositsioon on osutunud õigeks, sest nüüd järgneb materjali kleepimine alusele ja pärast kuivamist tsementeerimine, milleks kasutatakse antud juhul punast tsementi. Tundub, et esialgne kavand on saanud lõpuks õige lahenduse. Kuna näitus kava on juba valmis trükitud, siis see töö enam väljapaneku te hulka ei kuulu. Kuuleme, et üks tööstest, mis näituse kavas esineb, on hiljutis eraomandusse läinud, kuid seda on võimalik siiski Stockholmis külastada.

Uldse olevat ostuhimulisi vahetevahel Vainude koda külastanud. Need on olnud peamiselt kohallikust Rootsi elanikkonnast, kuna jõuline näitus mõeldud aastal Molokomi raamatukodus ei jäänud ilma positiivse vastukajata.

Kust see äkiline kunstihuv? Jaa, huvi olevat olnud juba ammu, pärit võibolla isapoolsest saksa perekonnast. Kuid Eesti iseseisvuse ajal kujunes elu kirjuriks: isa pankrotti ja surm majanduslikul ajal, üleminek saksa erakooli eesti kooli, siis ümberasumine Warthegausse, seal Berliini, siis Viini, Müncheni ja Austraaliasse, sealst tagasi Müncheni, edasi Stockholmisse, jälle Saksamaale ja seal Värmlandi. Esimese teatava võimaliku kunstioppimiseks Berliinis, valmis omajagu akvaarele Tasmaania saareil, kuid kusagil aga kunagi ei olnud õiget rahu keskendumiseks ega millegi püsivama õppimiseks või harrastamiseks.

Alles Värmland andis selleks piht miljötehnilise eelduse ja sihtmise tasakaalu. Muldugi on paljud kunstinaistused ja muuseumide külastused andnud midagi juurde, eriti Pariisis veedetud nädalad ja Münchenis elatud aastad. Alles mõeldud aastavahetusel sai palju tunde veedetud Müncheni Vanas Pinakoteegis.

Miks mosaiik?

No see on tehnik, mida keegi suurt ei harrasta. Tehakse küll lampe, tuhatose, lukarpe jne. ja sedagi tüüki klassikilist. Ohtlik materjal. Aga kividest pole keegi

Agr. lic. Pääsuke:

Ka muld võib väsida "alatoitluse" tõttu Ärge põlake umbrohtu!

Ka muld võib väsida – ja seda see ka teeb kui inimese astub loomulikkudele protsessidele vahele ja segab nn. ökoloogilist tasakaalu. Aedade omanikud on üha tihemini küsinud: miks ei kasva õunapuud, miks lõnguvad roosid ja miks kanguvad kasvus porgandid ja muud aedviljad? Vastus võib olla: muld, maa on väsinud. Täpselt nagu üht inimesel esinevad toitumuse häired, valetoitlustus. Seda ütles intervjuus ICA-Kurirenil agr. lic. Mari Pääsuke, Äkarpis asuvas Statens västskyddsanstaltis töötav mikrobioloog. Muuhulgas toonitab ta, et alaomanikud ei peaks sugugi nii hooliga oma aedu koristama – "hoidke umbrohtu".

68-aastase Mari Pääsuke väite taga on peaaegu elupikkune uurimistöö. Ta toonitab, et kuna töendid viimasel ajal lausa kuhjuvad ei saa ta lihtsalt oma teaduslikku tööd lõpetada.

Sest see, mis tegelikult meie jalgade all mullas juhtub, on tõelisel tähtis igasuguse taimekasvu seisukohast. Sääli nimelt esineb mullas tungivalt eluvorme. Ja laulus esineb elu, vahetult bakterite ja nematoodide (ümarrusside), seenelike ja üherakuliste elavolevuste vahel on see, millest oleneb meie loiklus.

Tegemist on eluvormiga, mille seaduspärasus on rangem kui me varem kunagi oleme almanud. Kuid kindlasti on see rikkalikum ja rohkem komplitseeritud kui me tänapäeval teame. "Maa-alune" uurimistöö on üllataval kombel unarusse jäetud, ütles Mari Pääsuke, kes ise on mikrobioloogia üks pionääre.

Ta nendib, et viimasel ajal on üha rohkem kurdetud, et muld on "väsinud", et kultuuritaimede kasv areneb aeglasemas tempos või koguni väga halvasti.

Põhjus? Täpselt nagu juba ammu almati – et inimese liigist ühekülse vaheleasutamisega, kasutades aluühtsi kunstiväetisi ja keemilisi produkte on seganud ökoloogilist tasakaalu. Ehk teiste sõnadega loomuliku tegevust maapinnas.

Mari Pääsuke on kõike seda pöödnud tõestada. Keemiliselt ühendid on vähendanud talmepearsitide loomulikke vaenlasi, andes parasitidele n.ö. vahet käd. Me oleme andnud eeliseid seentele ja tõrjunud tagasi kasulikke bakterid.

Suurimaks veaks villaaedades kuld ka suurmajandites on see, et muldalaenitaja liiga vähe loomuliku sönnikut. Mõistagi tahetakse saada hilgelsaaga, mistõttu kasutatakse kunstiväetisi ja keemilisi tõrjevahendeid. Loodus aga reageerib lõpuks "tagant üles löömisega", hakkab sõna tõlises mõttes streikima.

Kuidas siis Mari Pääsuke tead-

uslikke kogemusi saab läbi viia praktikas, näiteks alaomanike poolt? Mari Pääsuke nendib, et tal endal on suvila Barsebäckis, mille krundil alguses oli suhteliselt halb pinnas. Enamuses liiv.

Ent aastate jooksul on pinnast väetatud orgaanilise materjaliga. Näiteks turbaga, rohelis-väetisega, mitmesuguste hernelilega ja komposteeritud lehmashännikuga. Ilalgi mitte keemiliste preparaatidega, kunagi mitte üleakutud kunstiväetamisega.

Ta kannab oma komposti eest suurimat hooli. Kehituse sügisei kokku langenud lehed, kuna vastasel korral võivad need levitada nurile seeneparasite. Lehed aga toimetatakse absoluutselt kindlusega komposti, kus neid segatakse mullaga, kondijahuga ja ahjutuhaga.

Mari Pääsuke märgib, et umbrohtu ei pruugi nii meeletultikult ära koristada. Seda võiks igal juhul säilitada komposti. Niiske muru, kuid laske rohil jääda maha, vähemalt siis kui see pole pikem kui 5

sm. Laske sel kõõneda ja mulla-pinnasesse tagasi pöörduda – tasakaalu mõttes.

— Ise rapanat häämeeliga mahaloigatud rohtu aedvilja- või lillepeardes mullale. Minu arust pole see üldse inetu. Rohi kuivab peagi ja seda tirivad mulla alla vihmaussid, kellele see on maitsusroaks. Ja mulla peab vihmausse leiduma, kuna see näitab, et mikrotaasakaal on korras.

Aga kui vihmausse ei ole? Üks põhjustest võib olla, et liili on pritsitud nn. herbitsiididega. Keemilised ühendid on jooksud mulla ja sääl vähendanud mikroorganisme. Tasakaalu on segatud ja mullas hakkab sündima kontrollimatuid asju.

Rooseid värsivad ja lõnguvad, porgand ei kasva, õunapuud tabab kääbuskasv.

Ja lõpuks kordab Mari Pääsuke: Väetagem häämeeliga, kuid orgaanilise materjaliga. Ärge koristage oma aeda nii meeletultikult. Las loodus ise kasutab ära oma hetteproduktid. (EPL/A).

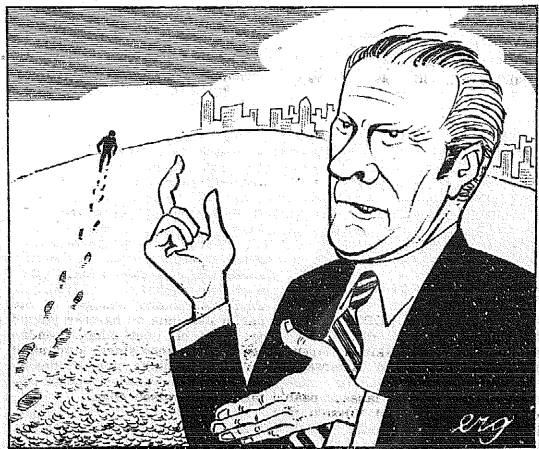
Kodumaa kunstiajakiri kirjutas Endel Kõksist

Ühenduses mõnda aega tagasi Tartu Riikliku Kunstimuseumi poolt korraldatud Endel Kõksist varasema loomingu näitusega pühendas Tallinnas ilmuv kujutava ja tarkkunsti perioodilisei ilmuvalmanahh Endel Kõksist varasema kunstile ootamatult rohkelt tähelepanu.

Pealkirja all "Vähetuntud lehekülgi eesti kunstist" Endel Kõksist varasema loomingu" analüüsits Virve Himov Rootsis eluneva kunstniku loomingut algusest peale kuni 1944. aastani usna põhjalikult ja ka asjalikult.

V.H. artiklile võtab "Kunstis" nr. 2 enese alla tervelt seise lehekülge. Artiklit illustreerivad kaheksa reproduktsiooni E. Kõksist tööst, üks neist ("Nadüürmort lilledega", 1940) värviline terve lehekülge ulatuses.

Teadaolevalt on Endel Kõksist alums võõrsil viibiv kunstnik, kelle loominguale kunstiajakirjas sellist tähelepanu on pühendatud, kuna Ed. Oiest. E. Haamerist jmt., kelle erinäitus kodumaa on korraldatud, on seni mõnda mindud palju tagasihoidlikumalt.

Tulija ja mineja Valges Majas.

Berliini müür 13-aastane Suhted DDR-i ja Bonni vahel pole kõige paremad

13. august 1974 oli omamoodi juubelpäev. Nimelt möödus 13 aastat sellest, kui idasakslased ootamatult ehitasid Berliini müüri, mis hermeetiliselt eraldas linna idasektori kolmest läänesektorist. Alates 13. augustist 1961 on kokku 33 973 idasakslast põgenenud läände, osalt üle Berliini müüri ent osalt ka hästivalvitud ja mineeritud piiri vastu Lääne-Saksamaal. Põgenemine on alati olnud elukardetav kuna peale miniväljade on ka DDR piirivalvurid kaunis kergekäelised põgenikke tulistamas.

Põgenemisel läände on saanud surma kokku 164 inimest, neist 69 Berliini müüri ääres.

13-nädal aastapäeva tähistati Lääne-Berlinis ametliku mälestusceremooniaga, mis leidis aset "stalinismi ohvrite" monumendi juures. Ja õhtul korraldas CDU noortehüüde rongkäigu, mis muuhulgas möödus vene peakonsulaadist.

Meeleavaldajad kandsid nende 69 isiku portreesid, kes Berliini müüri ääres on surma saanud.

Lääne-Saksa opositsioon, kristlik-demokraatlik unioon ja selle sõsarpartei Baleris, kristlik-sotsiaalne unioon nõudis seoses Berliini-müüri aastapäevaga, et Bonni valitsus sunniks idasaksa valitsust müüri maha lõhkuma, piire avama ja andma inimestele täielikku liikumisvabadust.

Kuid praegu pole arvatavasti mingilgi lootusel, et DDR valitsus tuleb Bonni nõudmistele vastu. Vaatpuid on suhted mõlema saksa riigi vahel hoopis halvenenud pärast seda kui Lõudvabarilgi valitsus otsustas viia Berliini oma keskkonna-hoolduse büroo.

Seda vaadeldakse nii DDR-is kui ka Sovjetis selge neljapäevalepingu rikkumisena. Samal ajal aga lelavad USA, Inglismaa ja Prantsusmaa, et asi on korras ja nad on Bonni otsust igati toetanud.

Pärast keskkonna-hoolduse büroo paigutamist Lääne-Berlini, teostas DDR piirivalve ulatuslikku kontrolli Berliini ühendusteedel. Isikuid, kes kuulusid või arvati kuuluvat büroo ametkonda, ei lubatud transiitmaaleid kasutada. Järgnes ka kolme lääneliitlaste protest Moskvasse, kusjuures toonitati, et neljapäevalepingu on rikutud.

Berliini osas kardetakse koguni uut kriisi, kui peaks juhtuma, et

Bonn ei pikenda Ida-Saksamaale antavat rendisevaba krediiti. Tegemist on ligemale miljardi krooniga ja seda summat on DDR-il hädasti vaja.

Krediidiperiood lõpeb alles aastavahetusel 1975/76, ent juba nüüd on DDR partei häälekandja Neues Deutschland hoiatanud Bonni, et kui läänesakslased hakkavad krediiti puudutama, tekitab otsekohe segadused autogastraaalidel.

Piilitõlised vaatlejad märgivad, et DDR krediidivajadust võiks näiteks ära kasutada probleemide lahendamiseks niieid "inimlikus sektoris", nõudes välja isikuid, kes perekondlikult on üksteist lahutatud jne.

Kuid teistsal tuleb arvestada kogu transiitliiklusega, mis võib sattuda ohutsooni ja liiklus kui selline on siiski olnud suureks kergenduseks inimestele mõlemas saksa riigis.

Lääne-Berlinis tegutses Töögrupp 13. august", mille sihts on taotleda piirimüüri hävitamist, laskis hiljuti avalikkuse ees ette anda ühel noorel idasaksa abielupaaril.

Paar elas Ida-Berlinis, kuid oli korduvalt ka asjatult taotlenud ametlikult luba DDR-ist lahkumiseks. Lõpuks demonstreeris abielupaar Alexanderplatzil Ida-Berlinis plakatiga, mille tekstis muuhulgas viidati UNO inimõiguste deklaratsioonil paragrahvidele 13 ja 15.

Neis öeldakse muu seas seda, et igal inimesel on õigus lahkuda mistahes riigist, kaasaarvatud omaenda kodumaalt. Ja nimetatud paragrahvid on heaks kiitnud ka DDR ja neli ametlikult alla kirjutatud.

Mõlemad demonstrandid vahistati kiireks korras politsei poolt ja paigutati närvihäigisse. Pärast vahistamist nõudis noored veel kordest väljasõiduluba ja täiesti ootamatult tüüdi nõud nendele soovile vastu. Paari kuu eest siirdus abielupaar Lääne-Berlini.

Tavalisele DDR kodanikule on aga maalt lahkumine väga raske. Seetõttu teenivad nn. põgenemiseorganisatsioonid raskest raha inimeste väljaajamisega. Kuid viimase ajal on tegevus seotud üha suuremate riskidega, kuna piir on efektiivsemalt valvatud.

Pärast neljapäevalepingu jõustumist on idasaksa politsei vahistanud 221 isikut, keda kahtlustatakse transiitideede kuritarvitamises. Kui DDR politsei ja kohtuvõimudel õnnestub tõestada, et tegemist on inimeste smugeldamisega, saavad süüdlased pikajärgi vanglakaristusi.

Kuid paljusid vange on Bonn lihtsalt välja ootnud sama summa eest, mida põgenike-aitajad nõuavad oma klientidelt. Tegemist on umbes 35-60 krooniga isikult.

Peale selle on Ida-Saksamaal hakatud ametlikult avaldama inimesmugeldajate kohtuotsuseid, seda eeskätt ajalehes Neues Deutschland.

Ja seda on Lõudvabarilgis hakatud vaatlema väljapressimise katseina, mis on suunanud Bonni valitsuse vastu. Eesmärgiga vaadata DDR suurspionist Günther Guillaumet välja suurema arvu inimkaubitsejate vastu. Guillaume oli teatavasti üks Brandti lähemast kaastöölisest, paljastati spioonina ja kogu afäär põhjustas Brandti lahkumise kantslerikohalt.

Lõudkantsler Helmut Schmidt on aga korduvalt toonitanud, et kui on tegemist Guillaumega, siis ei nõustu Bonn mingisuguse vahetuskaubaga. Spioon peab lihtsalt oma karistuse saama ja selle ka ära istuma.

Eeldusel muidugi, et teda üldse on võimalik süüdi mõista. Nimelt öeldakse Lääne-Saksa pealinnas, et Guillaume ülekulutamisel ei talle absoluutselt mitte midagi. Ja see pole kriminaalpolitsi ka kuigi palju otsesed tõendeid tema spioonitegevuse kohta.

Detroidi Ikestatud Rahvaste Komitee rongkäigus eesti rahvusgruppi esindanud ja hiljem konsertosas esinenud kaasmaalasi koos Michigani osariigi kuberneriga pärast aktust peoväljakul laul. Seisavad vasakult: D.R. Võitlejate Ühingu esimees Viktor Raag, Ikestatud Rahvaste Komitee eestipoolne liige Raimond Traala, kes aktusel esines ka solistina, Michigani osariigi kuberner William G. Milliken ja tema abikaasa, sopran Malle Mägi ja pianist Emilie Kalkan.

Alpinistid hukkusid Pamiiris

Reuter teatas mõne päeva eest, et Hiina piiri läheduses asuvas Pamiiri mägedes on lääne mägiironjad leidnud 8 N. Liidu naismägiironjat surmukehiliinunult Lenini nimelise mäetipu piirkonnas – nad olid jäänud järele tormi kätte tipu vallutamiskatsel.

Nõukogude ajakirjandus sellelaadilisi teateid ära ei too. Eesti "Spordilehest" selgub aga surmakuulutusena, et Pamiiri mägedes on ronimisekspeeditsoonil hukkunud 27. juulil ka kolm eesti meesalpinisti – Erik Reino, Tõnu Tennison ja Priit Vürst.

USA-kongress ei soovi meetrimõõtu

OTTAWA – Kuna USA Esindajatekoda lükkas suure hääletamusega tagasi meetrimõõdustiku üleminiku seaduseelnõu, siis on Kanada sattunud uuele süsteemile üleminekul suurtesse raskustesse. Kanadas majandus ja igapäevane elu on niivõrd tihedalt seotud USA riikidega, et Kanadal on probleeme ilma USA-ta meetrimõõdustiku kasutamisele võtta. Kanada vastavad võimud on määranud uuele süsteemile üleminekul kõrgpunktiks 1977. aasta kuni USA vastuslehtu tõttu tuleb ettenähtud plaandist teha tõenäoliselt mõningaid muudatusi.

Armastuse keerdkäigud Sovjetis

Kreml sai relvi USA-lt

WASHINGTON (ME) – Senaator Henry Jackson süüdistab president Nixonit, et ta müüs Moskvale USA politsei kasutada olevaid erilisi vahendeid müüsa ja rahutuste mahasurumiseks.

H. Jackson märkis, et nende vahenditega on kindlustatud USA demokraatlikku korda ohustavate terroristide vaos hoidmine. N. Liit on aga kommunistlik diktatuur ja Moskva võimudehoid võivad neid vahendeid kasutada demokraatlike ideede mahasurumiseks ja diktatuuri kindlustamiseks.

ÕENDUS

Minu kirjutisse (EPL nr. 64, 17.8.74) seoses dr. Hilda Särje tähtsusega on tekkinud lapsuscalami, mida palun asjaosalistele lahkelt andestada! Üsna kirjutise alguses, kolmandas lauses, peab olema nimede Osvald Viirsalu ja Eduard Viirsalu asemel Osvald Viirsoo ja Eduard Viirsoo.

ARVI MOOR

Teatavasti on rongide, busside, lennukite ja muude liiklusvahendite piletitihinnad Sovjetis odavam, võrreldes läänega. Nõukogude inimesed saavad seega sõita oma hilgelsuures impeeriumis üsna häpsalt – nii tundub vähemalt. Ent tuleb välja, et asi on siiski suhteliselt keeruline. Nimelt ei näi olevat vajalikult sõiduvahendite, eriti mitte suvise ajal, mil inimesed tahavad siirduda puhkustele. Ühesõnaga

Moskvasse, Baasjennaja 3, viies korrus.

Olga, mu kallim! Nüüd läheb kõik hästi. Korraldasin kaks nädalat, tänav suvel oleme ometi kord koos. Sinu ettepanek Tallinna kohta on prima. See on linn, mis pole põrmugi teiste linnade moodi. Tulen Tallinna kahekuümendal, eeldusel, et saan lennupileti. Oleks hea, kui saad lennata Tallinna otse, ei sel juhul hotellis ja oota mind kui peaks tekuma seiklusi piletil.

Kahjuks on kiri lühike, kuid ma pean kirjutama järjekorda, igatsen Sind pörsaselt. Andrei.

Minskisse, Kamennaja 2, korter 31.

Kallis Andrei! Täpselt nagu Sa ette nägid, on sin piletittega raskusi. Tallinna pole pileteid juba kaua aega olnud saada, kuid võin Sind rõõmustada sellega, et mu parim sõbranna on haigeks jäänud ja temal oli pileti Riiga. Lendan seetõttu otsekohe sinna, kuna saäl on Tallinna lõhke maa. Kuidas Su käsi käib? Telegraferi poste restant Riia. Igatsen. Olga.

Riiasse, poste restant.

Piletit Tallinna pole olemas,

sõidan rongiga Leningradi ja katson sõita Tallinna sealt. Telegraferi poste restant Leningrad. Andrei.

Leningradi, poste restant.

Olen Riias täitsa kinni, Tallinn on võimatu, õõbin peajaamas. Mida teha? Olga.

Riiasse, poste restant.

Tule Leningradi, ei pääse ka Tallinna. Olen Marsi väljakul, lõunapoolses osas, kolmas pink vasakult. Valged suveõõd, ei saa magada. Andrei.

Leningradi, poste restant.

Ei pääse Leningradi. Küll aga Vilnusse. Olga.

Riiasse, poste restant.

Otsekohe Vilnusse, kaubavagun. Kohtume Gedimnuse torni juures. Andrei.

Leningradi, Minski, Tallinna, Riiga, Moskvasse, poste restant.

Kallim, kus Sa oled? Pole torni juurest lahkunud kolm ööpäeva. Rahutu. Olga.

Vilnusse, poste restant.

Pihkvas. Vagun korraldati õõsel sinna. Tule Orsja kaudu. Tuttav blondiin jaamas klaarib pileti, täidlane, sünnimärgiga, prillidega. Andrei.

Pihkvasse, poste restant.

Kohal Orsjas. Blondiin pole, on brunett. Panen ette Tbilisist. Olga.

Orsja, poste restant.

Tbilisist on okei. Sõidan Minski, vaja rohkem raha. Andrei.

Minski, Kamennaja 2, korter 31.

Olen Tbilisist. Kerge ots Suhhumi. Olga.

Tbilisisse, poste restant.

Suhhumi okei. Sõidan taksoga Kilevissa. Saäl aerupaadiga Oeessa-Jaltasse. Kohtame Tšebureki kall. Andrei.

Jaltasse, Tšebureki kall, poste restant.

Jaltasse kauge. Oõsel Sotshi jalgsi. Olga.

Sotshi, poste restant.

Sotshi pileteid njeetu. Raha ka njeetu. Korraldasin hobuse, ratsutan Harkovi. Andrei.

Harkovi, poste restant.

Harkov võimatu. Lendan stjuardessina Vladivostokki. Katson saäl sõita Harkovi. Olga.

Vladivostokki, kiirtelegramm.

Ootan Vladivostokis. Sõidan vedurijuhil abina Novorossiiski. Rohkem kirjas. Andrei.

Vladivostokki, poste restant.

Olga, mu kallim! Seda kirja saades olen juba kaugele maru. Mul on olnud jõedalt õnne. Novorossiiskis munsterdasin jungana Dostojevski-Dovstojevski-nimelisele tankerile. Paari kuu pärast pöritame ümber Healoetuse neeme. India ja oleme varsti Vladivostokis ja me oleme taas koos. Mu kallim, kuidas ma Su järele igatsen. Ära Sa vald isandada pärast kuhugi sõda, sest mõtle kui Vladivostokis hakkab ka pihla piletittega jukera-damine. Nüüd aga pean hakkama dekki kütrima. Tuhat must. Andrei.

Herbert Michelson

70-aastane

USA-s New Jersey osariigi rannikunaas Ocean Gate tähistab eesest ülemaailmse Eesti Raamatumaasta etevallistust ürituse algataja Herbert Michelson oma 70-aastast sünnipäeva, mees kes on üldtuntud kui eesti skautluse esmasest juhatajast — skautmaster n. l. populaarselt noorte seas tuntud kui "Miku".

H. Michelson sündis 1904 Tartumaal Kudina-Uhmarid. Kui koolitee noore Herberti Kudinast Tartusse õppima viis, asutas ta 1919 paari koolikaaslasega enesearendamise ringi Tartu Kõrgemas Rahvakoolis, mis tegeles kirjanduse, kunsti, spordi ja ka nõrgemate liikmete järeleaitamisega õppetöös. 1920 liitus ta skautide "Õokulil" salgaga. Varsti asutas ta rühma juurde spordi ja malearingi, toimetas rühma ajakirja, korraldas I maleva kergejõustiku võistlused, seejuures läbi käies kõik skautlikud õppeastmed ning ametkohad, kuni ta 1924 Tartu Maleva päälükus valiti, millel kohal ta töötas ühtekokku aastast 1923-34 töötas ta Eesti Skautluse üldjuhina, ning alates 1934 Peastaabi ülemä abina, kuni võoras võim skautlikud argid suiges 1940. Sellel kohal oli tema peamiseks ülesandeks skautlik treening ja väljajõe. Ta korraldas 1936 Kõrvaljärvel I Eesti skautjuhtide üleriigilise põhikursuse treeninglaagri, millele järgnesid veel kolm laagrit. Viimane laagri oli ühtlasi musterlaagriks ülikooli kehaleise kasvatusse instituudi üliõpilastele praktikalist ülesannete selgituseks. Alates 1933 valiti teda Eesti Skautmasterite Kogu juhatajaks.

Ta oli Eesti skautide II suurlaagri juhiks Valgerannal, ning III suurlaagri juhiks Paralepa rannal Haapsalu juures.

Skautliku tegevuse raames tuli tal tegutseda ka välissinduste ja suhetega.

1921. lügis juubilar Tartu "Postimehe" raamatukaupluse teinistussel praktikandina ja üheksa aastat hiljem oli ta juba Jaan Tõnissoni poolt määratud selle ajakirja, töötades sellel kohal kuni 1943. Oli samal ajal ka Eesti Turistide Ühingu turismibüroo juhatajaks, õpetadesand taitjaks ülikooli kehaleise kasvatusse instituudis noorsootöö ja vahet ka kirusuutamise alal, tegev paljudes ideelistes ja majanduslikes organisatsioonides.

H. Michelsoni nime leidub ka spordilinnalides: ta oli kaheksakümne aastat eestlasteks paremaid teavishõlpaajad, 1931 tuli ta koguni Eesti meistriks, olles korvduvalt internatsionaaliks. Jooksis ka keskmäid ning oli kirusuutamise alal, tegev paljudes ideelistes ja majanduslikes organisatsioonides.

H. Michelsoni sulest on ilmunud raamatud: Eesti Sakud Käsi-raamat, Tartu 1932 II trükk 1936. Skautlikul teel, Tartu 1934, teine trükk Augsburg 1946, III trükk USA 1968. Meeste ridadesse, vanemskautide käsiraamat, Tartu 1937. Skautlus (treeninguala) 1937. Sport ja mäng II, toimetaja ja kaasautor, Tartu 1960. Noorsootöö radadel, USA 1969.

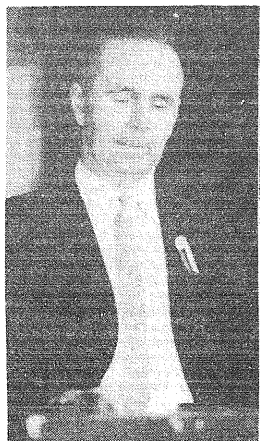
Ajakirjanduse alal on Miku olnud kaastöölise "Postimehe", "Eesti Spordilehe", "Õpilasele", "Vikingu", "Eesti Skauti" ja teiste väljaannete juures, viimases ka aastaid toimetajaks. Juba Eestis rajas ta noorte ajakirja "Skautlikel õppevajakul" ning on seda toimetanud ja olnud selle kaastööliseks ka paguluses. Paguluses rajas ta "Eesti Raja" isana "Põhjamäa Tähistel" noortele, ning "Vaba Eesti" noorte lisa "Noorte Sõna".

1935 abiellus Miku Narvas Adele Marianne Nirgiga, millistest abielust sündisid tütar Enda Mai ja poeg Mihkel Jaak.

Kommunistide võimuaastail töötas Tartus raamatukaupluse ametnikuna. 1943 kutsuti haridusdirektooriumi noortekooskonna vaneminspektori, kust ta mobilisatsioonil ajal määrati lennuväe abiteenistustale õpetajaks, kelle-

ga koos ta läbi tegi sõjaraakude ja põgenemisteekeonna idast läände. Sellel teekonnal suri pojake Mihkel Jaak.

1945 algas perekond Michelsoni 5 aastat kestnud DP-ajajärk. Mikut valiti korduvalt Eesti Komitee esimeheks ja Balti laagri-juhatajaks. Samal, 1945 aastal asutas Noorsootegelaste päevadel Noorsootöö toimikonna, mis asendas

Herbert Michelson

skautluse keskust, ning 1946 asutas ta Eesti Skautide Keskbüroo, asukohaga Augsburg-Hochfeld, kuhu registreeris 2000 eesti skauti Saksaamaal, samuti kõik üksused koostöös Skaut. Maailmabürooga. Eesti Skautide Peavannema Nikolai Kanni määratuna tegutses Peavannema asetäitjana 1947-49 ning oli keskorganisatsiooni "Eesti Skautide Paguluses" põhikirja allkirjajuta I. aug. 1949 Inglismaal. Valiti keskorganisatsiooni I Peasekretäriks, millel kohal töötas 1950 juunist kuni 1963 aprillini. Kui rajati 7 maa pagulusskautide Keskorganisatsioon 1950 tegutses selle Peasekretäriks kuni 1955, hiljem välissekretäriks. 1953-1964 Eesti Skautide Lõidu Keskbüroo välissekretär, 1956-1970 Eesti Skautide Lõidu Peasekretär.

Saabusdes perega USA-sse 1950 asus ta varsti, juba 1951 USA skautide Philadelphia Councili "Breyer" treeninglaagrisse ametisse, ning töötas seal ühtekokku 22 aastat, olles 20 aastat selle direktoriks, kust läks pensionile 1973. Esimese kümne aasta jooksul kasutasid ka eesti skautid ja gaidid rohkesti "Breyeri" treeninglaagri maa-alasid.

Ta on olnud rohkesti laagrite juhiks eesti pool. H. Michelson on hoolikalt püüdnud eesti skautluse välisdeleed, võttes osa ülemaailmsest jamboreedest ja külastades rahvusvahelise skautluse juhte mitmetes maades.

USA-s on juubilar korvduvalt valitud Eesti Rahvusvõrgu Ühendriikides Esinduskogu juhatuseliikmeks, enamiku aast abiesimees ja Noorsootöö Toimikonna juhataja. "Noorte Sõna" toimetaja. Oli 1969-60 II Eesti Päevade peakomitee esimees. Praegu on ta ERKÜ Esinduskogu liige, Eesti Raamatumaasta ülesannetes USA E. Skaut. Maleva-treeningutimil liige.

Michelsonide pere on läbinisti skautlik perekond. Ka abikaasa Marianne on töötanud gaididega juba Eestis ja Saksaamaal, samuti palju aastaid USA-s olles ka Gaidide Maleva juhataja, Gaidide Lõidu juhataja, ning juhtinud laagreid ja Aastakoosolekuid, samuti on tütar Enda, koolile tuntud "Kiki" töötanud gaidjuhina ja laagrijuhina.

See on lühike kokkuvõte Herbert Michelsoni tööst. On imestamisväärne, et ühtealnsasse ellu mahub nii palju tegevust ja nii paljudel aladel. Herbert Michelson on nagu elanud mitu elu ja tegutsenud mitme mehe eest. Ja praegugi on tal käsil poolellolevad käskkirjad,

Heinrich Baueri

sünnist 100 a.

Mälestus suurest koolitegelasest ja kasvatajast on unustamatu, kuigi tänavu aasta 11. augustil möödus 100 aastat tema sünnist.

Heinrich Baueri töösala ei piirdu ainult koolitegevusega, tema panned üldse eesti rahvahariduse ja laste varjupalkade alal on tänuväärseid ja hinnatavad.

Heinrich Nikolai Bauer sündis Paides 11.8.1874.

Isa oli kaupmehes, endine mõisavalitseja Friedrich Bauer. Ena Sofie, niina Bierman. Heinrich Bauer õppis Tallinna kubermangu gümnaasiumis 1885-1890, Poltava gümnaasiumis 1891-1893, Tallinna Nikolai gümnaasiumis 1893-1896. Õppis 1896-1900 Tartu ülikoolis ajalugu. Sai üliõpilasena kuldauraha auhinnatöö eest.

Üliõpilasena õendas 1897 ülemkooliõpetaja eksami saksa keeles ja oli 1898 aastast alates saksa keele ja ajaloo õpetaja Tartu poeg- ja tütarlaste gümnaasiumis. Pärast ülikooli lõpetamist hakkas tegelikkuse pedagoogiks, kellenä teistes Tartus kuni 1903 aastani, siis Varssavis I reaalkooli õpetajana ja kõrgemale pedagoogiliste naiskurseste lektorina.

1905-1911 oli õpetajaks Tallinna Nikolai gümnaasiumis.

1911 a. alates Tallinna Linna Tütarlaste Kommertsikooli direktor.

1921-1922 oli Eesti Vabariigi Haridusminister.

Kutsutöö kõrval on Heinrich Bauer elavalt osa võtnud eesti seitskonna elust. 1906 oli ta Eesti-maa Rahvahariduse Seltsi abiesimees, samaaegselt esimese ühtlaskooli juhataja täiskasvanulise. 1907 asutas ta õhtu-keskkooli, kus oli juhataja. Heinrich Bauer oli Eesti lastekasvatustelt asutaja ja juhataja. Oli Tallinna linnavolik, õppeasutuste hoolekogu liige, Eesti Punase Risti abiesimees ja anatooriumite ja varjupalkade osakonna juhataja.

Heinrich Bauer oli II Riigikogu liige, ühtlasi vanematekogu liige ja hariduskomisjoni abiesimees.

Heinrich Bauer on olnud tegev ka kirjanuslikult hariduse ja kooli alal. Surmud 11. oktoobril 1927. Maetud Tallinna Kaarli Kalmistule.

Ta omas III 1.2.j.V-r. Tallinna Linna Tütarlaste Kommertsikooli õpilased läbi kogu aegade mäletavad oma kooli direktorit Heinrich Bauerit kui heatahtlikku hoolitsejat isa, kes andis oma õpilastele ausa ja korralliku ettevalmistuse kogu eluks. See distsipliin ja moraal on aidanud paljud võita eluraskusi ja saavutada tunnustust, veel enam, tema õpilased on tublid eestlased. SW

Augustis 30 a. eest

algas põgenemislaine

Punaarmee tungimine 1944. a. suvel sügavale Eesti territooriumile põhjustas Lõuna-Eestis suure põgenemislaine. Tuhanded jätid maha oma kodud, et sõruda põhjapoolle lähenedevate üksuste eest. Augusti keskkel lähenesid lahingud Tartule.

Kogu saksa idarinne vankus juba suve algul. Viiburi langemise järele kavatsesid sakslased tõmbuda tagasi ka Narva jõe joonele. Narva-Sinimägede joonele, et sellega rühnet lõhendada. Tagastõmbumine pidi toimuma 20. juulil, kuid mitmetel põhjustel loobuti sellest. Rinne jäi alpool Narvat endiselt püsima Narva jõe joonele, kuni Narva ja Peipsi järve vahe venelaste, suur sillapea tül rindejoone Auvere-Vaivara lõhesteni.

23. juulil algas venelaste suur pealennut nii Narva jõe joonele kui ka Auvere-Vaivara suunas. Viimases rindehoogs suutsid kaitsjad, nende hulgas ka Eesti diviisi osad, rinnet hoida, kuna Narva jõe joonel õnnestus venelastel jõe ületamine, mis põhjustas üldise taandumise Vaivara-Sinimäde-Mummasaare joonele, kus rinne stabiliseerus. Narva linna juures venelaste kätte 27. juulil. Taandumisel lahingutes ja taandumisel kandisid eesti üksused raskeid kaotusi.

Paar päeva enne võitlust puhkemist põhjariindel alustasid venelased rünnakuga ka lõunapool Peipsi järve. 23. juulil langes Pihkva ja nädal hiljem toimusid lahingud juba Petseri lähedal. Vaatamata visale vastupanule, kus ka Eesti Piirikaitserügemendid raskeid kaotusi kandisid, kandusid lahingud peagi üle Petseri-Võru, ja Lõuna-Tartumaa.

Lõunariindele püüti kiire korras saata abivägesid. Sinna saadeti

tegelamine noorte- ja rahvuslike küsimustega ning ülemaailmse raamatumaasta läbiviimine. Aatekaslased soovivad teene- kade juubilarile veel palju indu, jõudu, taset ja aastaid töötamiseks rahvuslikul tööpõlil.

ENERUNGE

Moskva

patriarh Soomes

HELSING (EPL) — Moskva patriarh teostas ametliku külastuse Soome ortodoksikirikule, milline teatavasti allub Konstantinoopoli patriarhaadile. Kuigi soome poolel rõhutat, et N. Lõidu kirikupea visiti on "sõpruse akt", ei ole võimatu, et eesmärgiks on soome ortodoksikiriku Moskva patriarhaadi alla viimine, mida meeldib näeks Kremli.

Soome ortodoksikiriku piiskopiks valiti maa iseseisvumisel eestlane Herman Aav, kes piiskopiks õnnistati Konstantinoopolis 1923. Teatavasti ka Eesti ortodoksikirik alla Konstantinoopolile, kuid Eestis on kirik sunnitud nüüd Moskva patriarhaati, kuna pagulaskirik on jäänud Konstantinoopoli kiriku osaks.

UNO keelas

Solzhenitsõni raamatumüügi

PARIS (VE) — Pariisi F. G. GARO kirjasaatja Genfis teatas, et "Arhiipel-Gutag" müük on keelatud Lõunad Rahvaste Genfis kinnal ajal, mis on eksterritoriaalne ja korraldus selle kohta suveräänid. Raamat on ära korjatud Rahvaste Pääle kõigist kioskidest.

Korraldus on tulnud UNO direktorist (New Yorgis) ja ilmselt venelaste surve, märgib Figaro ja lisab, et N. Lõidu saatkonna surve tuli see raamat kõrvaldada ka Pariisis Unesco väljapaneku riikult, aga Unescost seda siski saab — paberikotti peidetult.

Ajaleht mõistab väga teravalt hukka Kremli esindajate sõarase hoiaku ajal kui Euroopa Julgeolekukonverents peab arutama just informatsiooni. Ideede (sila kuuluvad ka raamatud) ja inimeste vaba liikumist.

Tuglas ilmus

Prantsusmaal

PARIS (EPL) — Ühe tundmatu prantsuse väikekirjastuse väljaandl ilmus prantsuse keeles Fridbert Tuglase 1942 aastal, seega teise nõukogude okupatsiooni ajal kirjutatud pikem novell "Viimne kirjutatus".

See ei ole eesti keeles raamatuna ilmunud, küll aga Tuglase novellikogumikes. Novelli ilmunime Eestis teatis 16 aastat aega — kirjanik oli teatavasti pikemat aega põlu all ja pooletoina aasta jooksul ei trükitud tema loomingust ühtki rida.

Rindelt tulevate teadetele venelaste lähenedest tekkisid 1944 aasta suvel Tallinnas Soome delegatsiooni ees pikad sabad inimestest, kelle lootuseks oli pääsimine Soome.

Meie armas

Aleksander Lipu

Sünd. 3/5 1898 Emmastes
Surn. 10/8 1974 Göteborgis

Mälestavad vaikselt leinas

LAPSED LAPSELAPSED LAPSELAPSELAPSED HILDA

Matusetalitus toimub Göte-
borgis Kvibergi kalmistu
Helga Korset kabelis laupäe-
val, 31. aug. 1974 kell 14.
Pärast koosviibimine Red-
bergsgårdenis.

Kallist sõpra

Rudolf Leisberg'i

mälestavad kurbuses

ARTEMI KAUBER abikaasaga BERNHARD ONNO abikaasaga

Armast sugulast

Oivi Menzel'it

leinaavad kurbuses

SARA ja ARTEMI

Puhka rahus!

Armast tädi

Rosa Eichenthal'i

mälestavad leinas

KURT ja IRENE MATSON

De facto. . .

Algus lk. 1
saanud suur mündatus valitus-
seisukohtades võrreldes sel-
lega, mille teatavaks tegid
Austraalia saatkonnad väre-
malt nii Moskvas kui ka Wash-
ingtonis.

Canberra demonstratsioon oli
ette nähtud mõeldud nädala
neljapäeva õhtul. Kuid parla-
ment lõpetas istungi kolma-
päeva õhtul. Seepärast organi-
seeriti kiiresti protestidemon-
stratsiooni kolmapäeva hommikuks.

Adelaide ja Sydney lehtedes
ilmusid suured kuulutused Balti
komiteede poolt. Neis küsiti
näiteks: Mis on vabaduse hind?
Miks Austraalia valitsus astus
selle sammu? Kas Mr. Whit-
lam ja sellemees Brezhnev
vahel on sõlmitud salaleping?
Paljud tuhanded austraalsed
küsivad seda. . . Ja rida teisi
küsimusi.

Et protestida Austraalia va-
litsuse otsuse vastu, korralda-

Kohalik elu

STOCKHOLM

Meeskoori liikmelle
Stockholmi Eesti Meeskoor
alustab oma sügistegevust tei-
späeval, 27. augustil kell 18.30 Eesti
Majas. Kõik endised ja uued laulu-
sõbrad on teretulnud!

STOCKHOLM

Realistide kokkutulek
Tallinna Reaalkooli 93-nda aas-
tapäeva tähistamise kokkutulek
toimub reedel, 6. sept. kell 18.30
Korp! Sakala ruumides Grev Tu-
regatan 15, 3 trp. (T-peatus Öster-
malmstorg, väljuda Grev Turega-
tanile).

Koosviibimisele võtavad vastu
registreerimisi: Bernhard Ustav
- Trädgårdsg. 19, 172 38 Sundby-
berg, tel. 08/28 56 30, Erhard Has-
selblatt - Siljansväg. 71, 121 70
Johanneshov, tel. 08/81 46 20,
Georg Pärnpuu - Drottning-
holmsväg. 252, 161 35 Bromma, tel.
08/28 22 37 või 131 Remmels-
gatan, tel. 0758/39 485. Registreerimise tähtpäevaks on 2. septem-
ber.

Pääsesid läände

Kodumaa okupatsioonivõimude
loal külastasid Rootsis isa Kalju ja
Ellu Kriisa, sugulasi Aino Puh-
asmets ja Riin Parikasa.

Kanadas oli sugulaste juures
Ella Ülejõe, Austraalias õe juures
Vaike Gross, Sveisitsi sugulaste
juures Maimu Krinal, Prantsus-
maal venna juures Iija Isrin, Ing-
lismaal isa juures Tiitu Lill ning õe
juures Evald ja Ilma Aruvee.

Otamatult lahkunud armast

Ilse Karneol'i

mälestavad kurbuses

JUTA ja HARTVIG SOE ELLEN ja ALBERT MEERIK

sid eestlased, lätlased ja leedu-
lased Adelades, Melbourne's ja
Sydney's ning paljudes kohtades
üle kogu maailma protestide-
monstratsioonide. Teated lehte-
des ütlesid Balti komitee kuulu-
tustes austraallastele - et kui
teie sümpatiseerite neile kol-
mele rahvale, siis palume teid
kaasa meie demonstratsioonide-
le ja jumalateenistustele.

Adelades esinesid protesti-
koosolekutele parlamendi liige
Wilson ja senaator Jessop, mõ-
lemad liberaalselt erakonnast
ja nende erakonnakaaslane M.
Posa. Järgnenud rongkäik ku-
junus suurimaks, mida baltla-
sed Adelades kunagi on korra-
ldanud. Üle 2000 eestlast, lät-
last ja leedulast kandsid tõrvi-
kute. Nendega liitusid tuha-
nanded austraallased. Samuti
täitis jumalateenistuse lokaal
viimse kohani.

Melbourne demonstratsio-
nist võttis osa 3000 inimest ja
seal kõneles endine föderaal-
minister Peacock, kes süüdistas
valitsust lubaduse murdmises
Balti riikide staatuse küsimu-
ses. Peaminister Whitlam andis
lubaduse, et Balti ametkooni
ei tunnustata 30. aprillil, kui ta
kutsus Balti ajalehtede esinda-
jad oma jutule.

Sydney's oli 2500 demon-
strandi hulgas 800 eestlast -
vanu ja noori. Liiguti tõrviku-
rongkäigus langenute mäle-
stussamba juurde, kus toimusid
sõnavõttud. "Austraalia valitsus
on müüdnud teie kodumaa sün-
niõiguse," ütles parlamendili-
ge D.M. Conally kogunenud
baltlastele ja ikestatutele.
"Peaminister Whitlam müüs
maha need rahvad ja müüb ka
Austraalia. . ."

Parlamendiliige Wentworth
nimetas N. Liitu rahvaste
vanglaks. Ta teatas, et parla-
mendiliikmed on telegrammiga
protesteerinud kindralkuber-
neri (Austraalia vormaline riig-
ipea) ees, kes juures aga töö-
rakondlased keeldusid alla kir-
jutamast. "Austraalia tunnu-
sus Balti anastusile on häbi-
lekk Austraaliale, mille eest
kannab ainsuiks vastutust
peaminister Whitlam, kes töö-
nõoliselt selle sammu astus ka
välisministri informeerima-
ta", ütles kõneleja. Senaator
Furley nõudis, et valitsus oma
otsuse tagasi võtaks.

PROTEST NEW YORGIS

Austraalia tunnustuse and-
mise vastu Balti ametkoonile
protesteeriti ka New Yorgis
Austraalia lennuliini "Quantas"
büroo ees 12. augustil. BATUN-i
eesti lät ja leedu noored kand-
sid plakateid "Endine koloonia
soovib nüüd kolonialismi",
"Whitlam ja Brezhnev vere-
vennad" jne. Tihedas liikluses
jagati lendlehti paari tunni ke-
stel, millistes selgitati Austra-
lia sammu.

Austraalia lennuliini vastas
asub venelaste Aerofloti büroo,
kust venelased jälgisid demon-
strante.

Ka USA pealinna Washing-
tonis toimus balti rahvaste
demonstratsioon Austraalia
suursaatkonna ees.

Pääsesid läände

Kodumaa okupatsioonivõimude
loal külastasid Rootsis sugulasi
Anne Solt, Marga ja Ants Tulp. Os-
matul viibis Hilda Karjane.

Ameerikas oli sugulaste juures
Aime Jõksja venna juures Oskar
Pass. Kanadas külastasid venda
Ilme Anette Hilemets ja Marie
Simson. Lääne-Saksamaal külas-
tasid õde Eevi Välliste, Leida Ser-
vik ja Hilja Kalvo.

• Pressi-tsitaate

KUIDAS UUS LUUD PÜHIB?

Nii küsis pealkirjas New Yorgi
Vaba Eesti Sõna Gerald Fordi
ametisseastumise puhul, ega ole
kuigi suur optimist, sest Nixonil
puhulgi olid lootused suured, aga
resultaadid sootuks teistaugused
ilekstatute küsimuses:

"Tarkõna ütleb, uus luud püh-
kivat hästi. Optimistid loodavad, et
uus mees presidendil ametikohal
pühib ära mitte üks korruptsiooni
riigisutistes, vaid isegi ka infla-
tsiooni ja muud hädad. Tavaliselt
need lootused ei lähe täide.

Kui tuntud kommunistmivastane
Nixon sai presidendiks, siis ta dek-
lareeris, et kõige esmalt ta teeb
"puhastuse" välisministereis.
Aga kui leedu vabadusetsija Si-
mas Kudirka USA rannakaitse
poolt venelastele välja anti, siis
kiitis selle too heaks ja õigea-
ks välisministereisumi Vene asjade os-
konna juhtaja. Rannakaitsest
summit asjaosalised admiral ja
mereväeapten ametist lahutama
selle häbiete pärast, välisminis-
teeriumi mehe suhtes ei olnud aga
sees suhtes midagi kuulda.

Etniliste gruppide keskorgani-
satsioon pealinnas Washingtonis
iseloomustas oma viimases
informatsioonibülletäänis "so-
hiks" ja "kelmuseks" hiljutist
Ethnic Heritage Studies pro-
grammi riikliku toetuse jagamist
hariduse, tervishoiu ja heaolu mi-
nisteeriumi poolt. Kongressi poolt
suurejooneliselt alustatud üritus
vestitati ära administratsiooni

bürokratiide poolt ja väljaandmi-
seks jäänud paar miljonit jagati
enamuses mitte etnilistele grup-
pidele, vaid ametiasutiste büro-
kraatides osariikide haridusosa-
kondadele!

Kongress tunnistas mitte ükski
tarvilikkus, vaid ka rutuliseks Ra-
dio Liberty saadete raamides uute
raadiosaadete alustamise Eesti,
Läti ja Leedu jaoks, nähes selleks
ette ka korralikud krediidisum-
mad. Valitsusasutiste bürookraadi
ei võtnud selleks eelarvesse sum-
masid ja järgnenud sekelduste tõt-
tu saateteil ei tule, vähemalt lähema
aasta jooksul mitte.

Presidendi pariteel keskkomitees
loodi etnilistele gruppidele osakond
kümnete miljonite sisseraamand
kodanike organiseerimiseks. Kui
nõud selles osakonna palgaline
juht Laszlo Pasztor ei astunud
ametiasutiste ees välja Ethnic He-
ritage Studies programmi ja Balti
raadiote kaitseks, siis ei ole sellist
ametimeest tarvis. Ja kui ta välja
astus, kuid ei leidnud tähelepanu,
siis tähendab see, et ametiasutistes
bürookraadid panevad jalga taha
isegi rahvaesinduse poolt heak-
skiidetud otsioonidele.

USA president on ühtlasi ka oma
partei kõrgeim juht. Kas Gerald
Rudolph Ford saab takistada oma
parteid ja administratsiooni and-
mest kabjahoope etnilistele grup-
pidele? Peab olema optimist, et
seda loota."

Ellen Niit soome intervjuus

Ajakiri "Suomen Kuvalehti" nr.
29 toob ära jutujamise Tallinnas
kahe lasteraamatute autoriga. El-
len Niit ja tema kolleeg Kirsi Ku-
nnas (Tampere) vestlesid ruma-
tuste kirjutamisest ja turustami-
sest.

E. Niidi kohta öeldakse, et ta on
hea näide eesti kirjanikutüübist,
kes väikerahva liikmena peab
kõigea hakkama saama. Nii võib
ta korraga kõrvale jätta mängu-
rongid ja jätkuda ja kirjutada täis-
kasvanute maailmast või jälle va-
hetada lüürika proosa vastu või
hoopis võtta kätte mõnda raamatut
eesti keelde tõlkida. Siinjuures
margitatakse tunnustavalt eesti-
laste üldist huvi kirjanduse vastu.

Küsimusele, kui tähtsad on õieti
lastele raamatud, on eestlaste va-
stus, et seda näitavad suured ti-
raazhid, 1 miljon elanikke, aga
50 000 eksemplari uuest lasteraa-
matust kaob müügikohtadest mõne
päevaga. Võrdluseks nimetatakse
kahetsusega vastavaid trükilave
Soomes: 2000-7000, millest suur
osa pealegi jääb tolmukorjama.

Ellen Niit jutustab, et tema "Pil-
lerini jutud" on tõlgitud vene,
saksa, ungari, gruusia ja slovaki
keelde ja et Eestis on esimeste
trükk, 50 000 eksemplari, läbi
mõeldud ja ei nismasa suur teine
trükk on ka ilmunud.

Küsimusele, kas lapsi tõesti jat-
kub kõiki nende lugemiseks, vas-
tab E. Niit jaatavalt, sest uusi lapsi
tuleb järjest juurde. Praegu on tal
kõige muu kõrvalt valminud fil-
mistsenaarium tänapäevase noorte-
le. (EPL/AR)

"Gulag" siidi- paberil

PARIS (VE) - Priislas trüki-
tase uni venekeelset väljaannet
Solzhentzõni raamatust "Archipe-
lag Gulag'ist" eriti õhukeste
siidipaberile. Kogu raamatu pak-
sus jääb ainult pisut üle senti-
meetri. Väljaanne on mõeldud tu-
ristidele kaasavõtmiseks kui nad
reisivad N. Liitu.

Läti konsul . .

Algus lk. 1

milt, kas tunnustuse andmine
toimus venepoolse algatusel.

Snedden oma protestis rõhu-
tas, et Austraalias elavad eesti,
läti ja leedu rahvusgrupid on
õigustatud valitsuselt täit
informatsiooni saama. Snedden
leidis, et tunnustustest viib
Austraalia veel ühe astme
kaugemale läänedemokraatia-
test, kellega maa põhiliselt on
olnud liidus ja lähendab teda
üksiseisvatele riikidele. Ta lei-
dis, et selline areng kahjustab
maa julgeolekut.

Brisbanes deklareeris
Queenslandi Ikestatud Rahvas-
te Nõukogu esimees Frank
Vavra, et Austraalia föderaal-
valitsus on annud Balti rahvas-
tele kohutava löögi.

Melbournes demonstreerisid
ühiselt valitsuse otsuse vastu
eestlased, lätlased ja leedulase-
d.

Austraalia ajaleht "The Sun-
day Mail" märkis, et peami-
nistri samm on vastuolus USA
ja Inglismaa poliitikaga Balti
riikide iseseisvuse küsimuses:
"Nato-maad ei ole kunagi tunnu-
stanud N. Liidu püüdnusi
Eesti, Läti ja Leedu kuuluta-
miseks N. Venemaa osadeks.

Terve rida silmapaistvaid
poliitikutuid on teravalt protes-
teerinud. Harold Wright, Austra-
alia kodanike vabadusühingu
esimees, süüdistas valitsust
kasavas prokommunistis, tu-
letades meelde, et kolm vää-
kest iseseisvat Balti rahvast
olid toore vene agressiooni oh-
vrid 1940. Endised peaministrid
Curtin ja Chieflý mõistsid selle
agressiooni selgelt hukka ja
keeldusid tunnustamast Sovjeti
ülemvõimu Baltikumis. Ameer-
ika ühendriigid on veel tänava
keeldunud tunnustamast Nõu-
kogude Liidu dominatsiooni
nende kolme rahva üle. Wright
tuletas meelde, et uus Austra-
lia valitsus on teostanud terve
rea prokommunistlikke tun-
nustamisakte: Põhja-Korea,
Põhja-Vietnam jne.

Austraalia valitsus sai terve
rea proteste balti organis-
atsioonidelt ja isikutelt. (EPL/K)

Televisioni programm

TV Lõrdag

15.55-17.15 Sinning: EM i Wien. Färg. Direkt med Ake Brölin och Toivo Ohman.
18.30 Helgmaasringning. Färg. Från Barsvikens kapell i Ångermanland. 18.35 Just det. Färg. En annorlunda pekkok.
19.40 Herr Barbalander funderar. Färg.
19.50 Aktuellt i veckan. Färg. Textat.
19.55 TV-nytt, väder.
19.59 Var med och bjöd. Färg. Fynd ur svenska folkets gömmor presenteras.
19.40 Levande, föränderlig? Färg. Nyttoljud blir konstantverk.
20.00 Djur och växter i Norden. Färg. Claus Berings naturserie. Nils Linnman berättar.
20.30 Med en gnatta flax. Färg. Musikalisk frågelek med Lennart Swahn och revyfolk. Kapellmäst. William Lind. Domare: Torbjörn Johansson. Kvällens artister: Erland Hagegård och Gunner Bergkvist.
21.00 Aktuellt, väder.
21.30 TV-nytt.
21.35-22.45 Sommarrysen: I angeläget ärende. Färg. En postlåg har hamnat på avvägar efter en flygplanskrasch. Tre olika berättelser om hur ett försenat brev kan återvända.
21.35-22.45 Sommarrysen: I angeläget ärende. Färg. En postlåg har hamnat på avvägar efter en flygplanskrasch. Tre olika berättelser om hur ett försenat brev kan återvända.
21.35-22.45 Sommarrysen: I angeläget ärende. Färg. En postlåg har hamnat på avvägar efter en flygplanskrasch. Tre olika berättelser om hur ett försenat brev kan återvända.

TELEVISION 2

18.55 TV-nytt, väder.
19.00 Musikresan: Kohorn, fela och lur. Färg. Björn Ståhl, Walter Ramsby och Ole Hjorth heter tre spelarna som vet hur man spelar på näverlur och kohorn.
19.30 Rapport, väder, sport.
20.00 Stackars flicka. Färg. Engelsk långfilm från 1967 med Carol White, Terence Stamp och John Bindon. Filmen barnförbjöds vid den svenska premiären 1968.
21.35 Sommar med Carl-Anton. Färg.
22.30-22.35 TV-nytt, väder.

TV Söndag

Suomenkieliset ohjelmat eller finskspråkiga program:
17.30 Tapahtumia eller Aktuellt magasin för finskspråkiga. Endast på finska.
18.00 Vilmeinen matka eller Den sista resan. Färg. Efter författaren Pentti Haanpääs novell om en flottares sista färd. Textat på svenska.
18.30 Solistikonsertti eller Dragspelsmusik. Färg. Veikko Ahvenainen, dragspelsmästare, besöker TV-studion. Textat på svenska.
19.00 Vi tro på... Färg. Samtal om Trons artiklar mellan stiftsadjunkt Bengt Pleijel och några ungdomar.
19.30 TV-nytt, väder.
19.30 Kongsberg-jazz. Färg. En kväll med Sonny Rollins.
19.30 Kongsberg Jazz Festival i Norge.
20.00 Solstånd. Färg. Tove Jansson läser ur sin nya bok.
20.10 Rättvisa skipas. Färg. 10. Måste man inte tro på sin egen son. Kvällens avsnitt handlar om den på samma gång trevliga och ohängsamen till en av de anställda på Harriet Petersons advokatbyrå. Manus: Edmund Ward. Regi: Tony Wharmby.
I huvudrollerna: John Bryans, Mark Colleano, Faith Kent, Philip Stone, Margaret Lockwood, John Stone och John Nettleton.
21.00 Aktuellt, väder.
21.30 TV-nytt.
21.35 Sportspegeln.
22.05-22.40 Sommarföreläseton: Palatset. Färg. Toivo Pawlo läser fjärde avsnittet av Almqvists berättelse.

TELEVISION 2

15.55-17.15 Sinning: EM i Wien. Färg. Direktsändning med Ake Brölin och Toivo Ohman.
18.35 TV-nytt, väder.
19.00 Viadukt. Färg. Engelsk äventyrsserie i tre avsnitt om en föräldralös pojke som kommit några hemliga dokument på spåren. 3. Hemligheter.
19.30 Rapport, väder, sport.
20.00 En lärars dagbok. Färg. En film i fyra delar om en ung lærars kamp för nya undervisningsmetoder i en gammalmodigt italiensk skola i en förslummad förstad till Rom. Filmen är baserad på verklighetsunderlag. Del 4.
21.00 Musikresan. Färg. Jazz och folket. Sista rapporten från Musikresan kommer från Liden, en liten bytt par mil från Sundsvall. Här möter vi Groth-folket med den 20-årige vissångaren Stefan Groth, som har Gösta Kullenberg och Fritz Sjöström som specialitet. Förutom Stefan spelar Göran Sjölen och Evert Wernberg och en jazzkvartett innehållande Jan Wärgberg, Jan Jönsson, Christer Söderström och Lars Svantesson.
Birgitta Askegård och Staffan Olzon är Musikresans programledare.
21.35 Söndagsdeckaren: Helgonet - amerikansk äventyrsserie i den klassiska 40-talsversionen med Georges Sanders. Märkesnorden.
I övriga roller bl a Wendy Barrie, Lina Hayes och Paul Guiofyle.
Regi: Jack Hively.
22.40-22.45 TV-nytt, väder.

TV Måndag

Skol-TV:
9.00-9.10 Switch on!, 2. Åk 3.
10.35-10.55 Människan och naturen, 1. Åk 4. 1. Åta och åttas.
12.20-12.35 Nordens natur och klimat, 1. Åk 8. 1. Vulkanen vid Golfströmmen.
12.45-13.10 Sniffare, 4. Åk 6. Färg.
14.30-14.40 Lärarprogram: Musik 4. 1. Program 4 för lärare. Mellanstadiet.
14.30-14.50 Samverkan förskola lägstadium 4. 1. 3. 1. Kommunikation - ett samspel.
16.30-17.00 Halvfem. Kan du det här? Vad kan man göra dockor av?
17.55 Meddelanden.
18.00 TV-nytt, väder.
18.05-18.30 Elefantpojken. Färg. Här kommer Tomma, hans lillebror Ranjit och elefanten Kala Nag igen i nya, spännande äventyr kring naturreservatet, där de arbetar. Serien bygger på Kiplings "Elephant Boy".
1. Färligt vatten.
19.30 "Ingenting får man veta..." Färg. Om hur frärlidar till ett utvecklingsstört barn informeras om barnets handikapp. Åsa Holmsen.
20.00 Onkel Vanja - pjäs av Tjeblov. Färg. Regi: Christopher Morahan.
21.00 Aktuellt, väder.
21.30 TV-nytt.
21.35-22.35 Onkel Vanja, forts. Färg.

TELEVISION 2

17.25 TV-nytt, väder.
17.30 Susi - tecknad dansk serie om en treårig flicka. Färg. 1. Susi tittar på saker.
17.40-17.50 Tillsammans med Kerstin, 6. År - serie av Lena och Rolf Knutsson med teckningar av Mats Andersson. Färg.
19.20-19.30 Sydnytt, Västytt, Mitt-nytt, Nordnytt.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Hur blev det så? Färg. Tre målare berättar om sina motiv: Olle Skagerfors, Rudolf Flink och Alf Lindberg.
20.30 Nasrudin är namnet på en österländsk figur, om vilken det cirkulerar tusentals historier i länder som Turkiet, Iran, Afghanistan, Sovjetunionen etc. Anekdoterna om honom är genomsyrade av humor blandad med praktisk filosofi. Film av Leon Flamholz.

21.00 Fem spelar Mozart. Färg. Skogholm herrgård på Skansen i Stockholm utgör miljön kring klarnettisten Kjell Inge Stevensson som tillsammans med några kolleger i persus Symfoniorkester, spelar amozarts klarnettkvintett i A-dur.
21.30 Shtwtme: Så gör man musical - engelsk underhållningsdokumentär om repititionerna oc premiärerna på Londonversionen av den amerikanska musicalen "Two Gentlemen From Verona". "Hair" - kompositören Galt McDermots nya verk, byggt på Shakespeares komedi. Färg.
22.20-22.25 TV-nytt, väder.

TV Tisdag

Skol-TV:
10.00-10.10 Switch on!, AK / .
10.35-10.55 Djurens livsur, 1. Åk 6. 1. Låt dem leva. Färg.
12.20-12.40 Fritid och självförförkligande, 4. Åk 9. 1. Vidga sina vyer.
13.35-13.55 Ljus och bild. Högstad. Färg.
14.00-14.15 Vardagslivets kemi. 01. En dag med Eva. Högstad.
14.30-14.50 Program ett för lärare. Mellanstadiet.
16.30-17.00 Halvfem. Kan du det här? - för finska barn. Molly och Polka går på cirkus.
17.55 Meddelanden.
18.00 TV-nytt, väder.
18.05-18.30 Festen som nästan kom av sig. Färg. Amerikansk tecknad film.
19.30 Hallå, doktorn - engelsk komediserie med Robin Nedwell, George Layton, Geoffrey Davies, Richard O'Sullivan och Ernst Clark.
6. Vem är vem?
20.00 Var med och bjöd. Färg.
20.10 Savannens vilda hundar - film av beteendeforskaren Jane Goodall. Färg.
21.00 Aktuellt, väder.
21.30 TV-nytt.
21.35-23.05 K.G.B. - det är den sovjetiske säkerhets och understället, setjänsten. Men framför allt står de tre bokstäverna för Sovjetunionens vittfärgade och effektiva hemliga polis. Kvällens reportage, producerat av BBC, redogör för KGB:s hi toria och nuvarande organisation. Färg.

TELEVISION 2

17.25 TV-nytt, väder.
17.30 Susi. Färg. 2. Susi lyssnar på ljud.
17.40-17.50 ca Tillsammans med Tomma, 6. År. Färg.
19.20-19.30 Sydnytt, Västytt, Mitt-nytt, Nordnytt. Rapport med väder.
20.00 Lantliv. Färg. 7. Den lilla gården.
I rollerna: Bryan Marshall och Barbra Ewing.
20.25 Anslagsstavlarna. Färg.
21.00 Raga. Färg. Raga är en form av indisk folkmusik som främst används musiker utvecklat till en mycket avancerad konstart. Den här filmen är ett porträtt av dess kanske främste uttolkare, Ravi Shankar.
22.35-22.40 TV-nytt och väder.

TV Onsdag

Skol-TV:
9.45-10.00 Se, lyssna och uppleva, 4. Åk 4. 1. Naturen som formgivare.
10.10-10.30 En naturtyp om hösten, 4. Åk 3. Höstlöv.
10.35-10.55 Astronomi. 1. Inblick i ursprung och framtid. Högstad.
16.30-17.00 Halvfem. Kan du det här? - för jugoslaviska barn. Vem är invandrarbarn?
Hej, välkommen till mej! Saga av Inger och Lasse Sandberg.
17.55 Meddelanden.
18.00 TV-nytt, väder.
18.05-18.30 Vår fantastiska värld. Färg. Vid jordgolvet: Arne Weise.
19.30 Andras territorier. Färg. Fransk film om vilda djur i Europa och om deras kamp för livsur.
21.00 Aktuellt, väder.
21.30 TV-nytt.
21.35-23.05 Det regnar på vår kärlek. Svensk långfilm från 1946. Regi: Ingmar Bergman.
I rollerna: Barbro Kollberg, Birger Malmsten, Gösta Cederlund, Ludde Gentzel, Douglas Håge.

21.00 Aktuellt, väder.
21.30 TV-nytt.
21.35-23.05 Det regnar på vår kärlek. Svensk långfilm från 1946. Regi: Ingmar Bergman.
I rollerna: Barbro Kollberg, Birger Malmsten, Gösta Cederlund, Ludde Gentzel, Douglas Håge.

TELEVISION 2

17.25 TV-nytt, väder.
17.30 Susi. Färg. 3. Susi märker att saker luktar olika.
17.40-17.50 ca Tillsammans med Monika, 5. År. Färg.
19.20-19.30 Sydnytt, Västytt, Mitt-nytt, Nordnytt.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Pang i bygget - pjäs av P. C. Jersild. Färg. Regi: Arne Hedlund.
Medverk: Arne Källnerud, Yvonne Lombard, Helge Skoog, Olof Buckard, Lars Green, Ulla Carenby, Margit Janson, Christer Boustedt, Inga Didong, Jonas Boustedt, Karl Erik Flens, Björn Granath, Varitzas Exo, Lars Orup, Stig Ossian Ericsson, Lis Nilheim.
21.25 "...är lustiga att se". Färg. Film om grod- och kräldjur i Polen.
21.35 Showtime: Sylvie, superstjärna. Färg. Underhållningsdokumentär av Francois Reichenbach om Sylvie Varlan - en av Frankrikes största stjärnor dyrkad och skandalomsusad trots sin ungdom.
22.35-22.40 TV-nytt, väder.

TV Torsdag

Skol-TV:
10.35-10.55 Människan och naturen, 4. Åk 2. Vem har störst och störst.
12.00 Svenska i 4:an. 1. Resa till smornen.
20.10-20.40 Vårdkunskap 4. 1. 3. Arbetsområden. 1. Frisk eller sjuk. Gymn.
14.30-14.50 Lärarprogram: Samverkan förskola, 4. Åk 1-3. 1. Kommunikation - ett samspel.
15.00 Auktion och marknad. Färg. Exträsändning från Skansen där fynd ur smenska folkets gömmor bjuds. 3au, b förman för Radiohjälp.
16.30-17.00 Halvfem. Mysti och tårtbitarna.
Kan du det här? - för turkiska barn.
Familjen Bark.
17.55 Meddelanden.
18.00 TV-nytt, väder.
18.05 Ett sånt djur. Färg. För djurägare i alla åldrar med Nils Linnman och konstnären Karl-Axel Pehrsson.
18.30 Auktion. Färg. Sommarens sista auktion på Skansen.
19.30 Stress - från vaggan till grav. Färg. Ranta från folkpensionen?
20.00 Musik på fåbuden i. Färg. I Ralph M. Evers serie om musik till vardagsbruk träffar vi åldermännen i Orsa spelmanslag.
20.10 Sabotörer i Telemark. Färg. Sprängningen av Norsk Hydros anläggning i Telemark i februari 1943 var en av den norska motståndsrörelsens mest omskrivna aktioner. BBC-reportage.
21.00 Aktuellt, väder.
21.30 TV-nytt.
21.35 Nummerlotteriet. Färg. Ulf Elfving leder dragningen.
21.40-22.15 Kirurgernas århundrade. Färg. 9. Det alla heligaste. Det alla heligaste - det var hjärtat, organet Ingen kirurg vågade röra. Professor Rehn i Frankfurt var först med att operera.

TELEVISION 2

17.25 TV-nytt, väder.
17.30 Susi. Färg. 4. Susi smakar på olika saker.
17.45-17.55 ca Tillsammans med John, 7. År. Färg.
19.20-19.30 Sydnytt, Västytt, Mitt-nytt, Nordnytt.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Väll kurs. Färg. Tips om kurser i radio och TV.

20.10 Scener ur ett äktenskap av Ingmar Bergman. Färg. Del 1. Oskuld och panik. Foto: Sven Nykvist.
Medv: Liv Ullmann, Erland Josephson, Bibi Andersson, Jan Malmjö, Anita Wall, Rosanna Mariano, Lena Bergman.
21.00 Minns ni Attica? September 1971: En strejk utbryter bland fångarna vid Atticafängelset i staten New York, USA. Med delvis unikt bildmaterial rekonstrueras händelseförloppet i detta reportage, som också redovisar den häftiga kritik som polisens agerande utlöste hos allmänheten.
22.30 TV-nytt, väder.
22.35-22.55 Sportnytt.

TV Fredag

Skol-TV:
9.20-9.35 Att uppleva naturen, 4. Åk 6. Färg.
10.00-10.10 Switch on! Färg., 4. Åk 3.
16.30-17.00 Halvfem. Mystis mamma är sjuk.
Kan du det här? - för grekiska barn.
Knasbollar.
17.25 Tapahtumia. Aktuellt magasin för finskspråkiga.
17.55 Meddelanden.
18.00 TV-nytt, väder.
18.05-18.30 Barnjournalen. Färg.
19.05 Mandrin. Färg. Del 5.
I rollerna: Pierre Fabre, Monique Morelli, Max Vialle.
20.00 Sommarkonsert med Staffan Scheja. Färg. Direktsändning från Cirkus i Stockholm med SR:s Symfoniorkester och pianisten Staffan Scheja som solist. Dir: David Zinman.
Rossini: Uvertyr till Wilhelm Tell. Rachmaninov: Pianokonsert nr 2, c-moll.
20.50 Fjärilen. Färg. Rysk kortfilm.
21.00 Aktuellt, väder.
21.30 TV-nytt.
21.35 Under samma tak. Färg. Amerikansk komediserie om generationsmötningar och en pappa som alltid vet bäst. I. Den eviga frågan.
I rollerna: Carroll O'Connor, Jean Stapleton, Sally Struthers, Rob Reiner.
22.00-22.45 Good old days. Färg. Engelsk music-hallunderhållning från City Variety Theatre i Leeds. Gäst: Danny La Rue.

TELEVISION 2

17.25 TV-nytt, väder.
17.30 Susi. Färg. 5. Susikämper på olika saker.
17.45-17.55 ca Tillsammans med Marja, 6. År. Färg.
19.20-19.30 Sydnytt, Västytt, Mitt-nytt, Nordnytt.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Lodynskis superloppmarknad. Österriskisk underhållningsfärgtelevision i svart, galenskap på löpande band.
20.50 Jazzblon. Leif Andersson. Billy Eckstines ork.
21.00 Frihetsskampen i Namibia. Färg. Dokumentärfilm om förhållandet i det av Sydafrika ockuperade FN-mandatet Namibia av Per Sandén och Rudi Spee.
21.50 Krig och film. Färg. Presentation av "En värld i krig", höstens stora dokumentärserie som börjar på söndag.
22.00 TV-nytt, väder.
22.05-22.35 Festpalatsen. Färg. Med Bengt Dalén, Mikael Ramel och Risken Finns. Boxholms Folkets Park.

Humor

Indianipealik ohkab:
"Oh, kui minu naine veel siin oleks!"
"Kust ta siis on?"
"Ma vahetasin ta eile pudeli viiski vastu naaberpealliku vennale."
"Ja nüüd alles märkad, et armastad teda veel ikka?"
"Ei, aga ma märkan nüüd, et mul on jälle janu."